JMG - Institutionen för Journalistik,
Medier och Kommunikation i Göteborg
Göteborgs Universitet
Journalistprogrammet, ht 2011
Handledare: Jonas Ohlsson

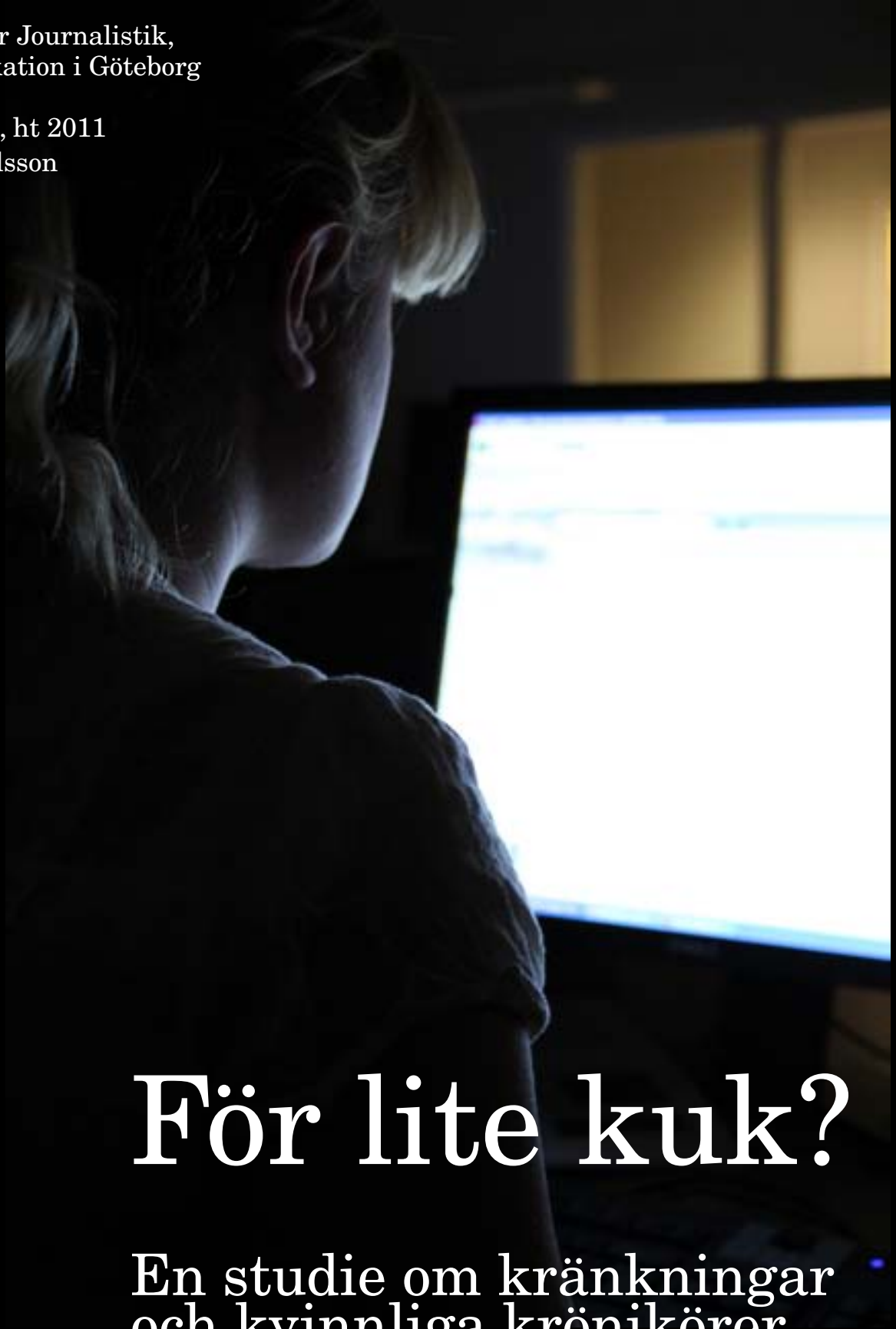

För lite kuk?

En studie om kränkningar och kvinnliga krönikörer

Linnea Andersson
guslinnean@student.gu.se

Kaisa Andersson
guskaisan@student.gu.se

Krönika

ATT FÅ FÖR LITE KUK VERKAR DRABBA KVINNOR I OFFENTLIGHETEN VÄLDIGT HÅRT. De får nämligen höra ganska ofta att de lider en brist på just sådan. Speciellt om de säger saker som folk inte vill höra och tar plats som de inte borde ta.

Vi fick idén till den här uppsatsen för att vi ville veta hur vanligt förekommande det är för krönikörer att få könsord och elaka personangrepp slängda mot sig från läsare. Med vetskapen om hur offentliga kvinnor ofta angrips på grund av sitt kön ville vi veta hur det är för kvinnorna i krönikörsrollen - de som ger sig ut och blir föremål för allmänhetens blickfång och basunerar ut sina åsikter så att alla kan höra. Blir de hyllade, nedslagna, vågar de stå kvar?

Rollen som krönikör ses av många som ett privilegium. Men det verkar också som att man får betala ett högt pris för att stå där med sitt ansikte i tidningen och tycka: Enligt en undersökning i tidningen Journalisten från 2005, hör kolumnister och ledarskribenter till de journalister som får mest hatmejl av alla. Hur det är för kvinnliga krönikörer hade ingen, så vitt vi kunde se, tidigare undersökt.

Vi frågade oss först: *Hur många krönikörer har fått kränkande läsarkommentarer och hatmejl? Och hur många av dessa är kvinnor?* Men att bara undersöka *om* krönikörer får kränkande kommentarer är för endimensionellt för att förstå hur det verkligen ser ut, och att krönikörer drabbades hårt visste vi ju redan. Vår hypotes var att det snarare skilde sig i *vad* man som kvinnlig krönikör får för typ av kommentarer som manliga krönikörer inte får, och *hur* man hanterar det, dels på ett professionellt plan men också rent känslomässigt. Vi ställde upp följande frågeställningar:

1. Är kvinnliga krönikörer mer utsatta för kränkande läsarkommentarer än manliga krönikörer?

Med "mer utsatta" menar vi egentligen: Drabbas de av en annan typ av kommentarer än män, får de kränkningar oftare och får de dem just för att de är kvinnor? Som oss som blivande journalister är kränkande kommentarer, och kommentarer i allmänhet, dels intressant ur ett arbetsmiljöperspektiv. Vad innebär en ökad interaktivitet egentligen och för vem finns läsarkontakten till? Men det är också intressant ur ett genusperspektiv. Är det någon skillnad på de kränkningar som riktas mot män jämfört med de som riktas mot kvinnor? Och vad görs för att i så fall stävja denna utveckling på nätet? Därför frågade vi oss:

2. Om de drabbas hårdare; Hur hanterar de den rollen och hur förhåller de sig själva till de kränkande kommentarerna?

Vi ville veta. Inte minst för att vi själva kanske sitter där en dag, framför datorn, eller i rampljuset - hur man nu väljer att se det - i framtiden.

Trevlig läsning!

Linnea Andersson & Kaisa Andersson

Innehållsförteckning

Krönika ..... **sid 3**

Innehållsförteckning ..... **sid 4**

TEORIDEL

Krönikan och krönikören - som roll, form och konkurrensmedel ..... **sid 5**

Genusteori och genuskontrakt - och vad som händer när man bryter mot kontraktet ..... **sid 7**

Medielogik och bimbofiering ..... **sid 8**

Kvinnor, Journalistik och offentlighet ..... **sid 10**

Könade journalistkulturer och kvinnliga taktiker ..... **sid 12**

Forskarintervju: Anneli Häyrén Weinestål ..... **sid 14**

RESULTATDEL

Enkätundersökning: Krönikörer ..... **sid 16**

Resultat och analys ..... **sid 18**

Sammanfattning enkät ..... **sid 27**

Slutsatser enkät ..... **sid 27**

Intervjuer med krönikörer ..... **sid 28**

Jenny Nordlander ..... **sid 28**

Lisa Magnusson ..... **sid 30**

Linda Fagerström ..... **sid 32**

Eskil Fagerström ..... **sid 34**

Sammanfattning krönikörer och kränkande kommentarer ..... **sid 36**

Kommentarfältstrollet - vem är han? ..... **sid 38**

KOMMENTAR OCH SAMMANFATTNING

Intervju med Åsa Moberg ..... **sid 39**

Intervju med Johan Lif, SJF ..... **sid 40**

Slutsatser ..... **sid 42**

Framåtblickande krönika ..... **sid 43**

ARBETSRAPPORT ..... **sid 44**

Abstract ..... **sid 45**

Metod ..... **sid 46**

Källförteckning ..... **sid 50**

Bilagor ..... **sid 53**

Krönikan och krönikören

- som roll, form och konkurrensmedel

Att bli opinionsjournalist är att ta på sig en annan roll, både socialt och professionellt. Det är att gå från "news to views". Du kliver in på en annan scen, kanske i ett skarpare strålkastarljus, utsatt på ett annat sätt än som reporter. Har du till yrke att bilda dig en uppfattning och får betalt för att uttrycka den offentligt ställs det stora krav på dig.
("Opinionsjournalistik" s.12)

Opinionsjournalistiken har de senaste åren flyttat fram sina positioner i det svenska medielandskapet. Antalet kolumnister i svensk press ökar och får allt större betydelse för tidningarnas profilering. Sedan början av 1990-talet har krönikan som genre närmast exploderat. Gratistidningen Metro är det mest uppenbara exemplet på denna trend, som utan ledarsida ger allt sitt opinionsutrymme till fristående krönikörer.
Magdalena Nordenson, mångårig journalist och forskare i journalistik beskriver i sin bok *Opinionsjournalistik* (2008) att det professionella åsiktsmaterialet är ett sätt för tidningar och andra medier att skapa sig en egen identitet, skilja ut sig från konkurrenterna och utveckla en mer personlig relation till publiken.
Krönikan är en journalistisk genre som sedan länge varit stark i amerikansk och brittisk press, men som även i Sverige har fått allt mer plats och uppmärksamhet i tidningarna under de senaste decennierna.

Kolumnist, krönikör eller kåsör?
I denna framställning används ordet krönikör som synonymt med kolumnist, vilket även Nordenson gör i sin bok. Kolumnen definieras av nationalencyklopedin som:

> *"Återkommande utrymme i tidning eller tidskrift för personliga kommentarer av opinionsbildande eller underhållande karaktär."*

Ordet krönika har en väsentligt annorlunda betydelse om man söker upp det i en ordbok, och syftar till historiska framställningar och minnesdiarier, såsom exempelvis Erikskrönikan, Karlskrönikan eller Sturekrönikorna från medeltiden. Dess tydliga koppling till tid, och funktion som bevarare av minnen och historia, gör att ordet på många sätt är missvisande att använda på det vi idag kallar krönikor i dagstidningar.

Krönikan och krönikören, i detta sammanhang, syftar inte till samma sorts textgenre. Ändå är "Krönika" det ord som används populärt för opinionstexter av kolumnens art i de flesta tidningar och därför har begreppet krönikör blivit att betrakta som en person som skriver texter som passar in i definitionen ovan.
Kåserier skiljer sig från krönikor/kolumner genom att de dels räknas som en litterär genre, dels att de karaktäriseras av ett lättsammare, talspråkligare tilltal. Ofta handlar kåserier även om lättare, mer filosofiska och/eller humoristiska betraktelser och inte om heta debatter eller samhällsfrågor. Därför ses här kåseriet som en typ av genre man skriver inom som opinionsjournalist/krönikör snarare än en yrkesidentitet. Dock har kåseriet liknande form som krönikan eller kolumnen på många punkter, och vissa som står under vinjetten Krönika i en tidning tycker att de skriver kåserier. Därför är de som kallar sig kåsörer inkluderade i vår kategorisering av krönikörer.

Fortsättning på nästa sida

Åsiktsmaterial som konkurrensmedel
Att just åsiktsjournalistiken fungerar som ett konkurrensmedel på tidningsmarknaden och används för att gånga läsare framgår tydligt om man tittar på de stora tidningarnas webbversioner. På Dagens nyheters webbversion är det första man möts av ansikten på krönikörer eller bloggare högst upp på sidan som rullar förbi med ett citat från den senaste texten de skrivit. På Aftonbladets, Expressens och Svenska dagbladets webbportaler använder man samma sak. Krönikörernas ansikten har också använts i vissa tidningars egna reklamkampanjer när de söker nå nya prenumeranter.
Vad är det då som gör krönikan så konkurrenskraftig och åtråvärd? Dels är det billigt material att producera, ingen medarbetare behöver åka någonstans för att skriva en krönika och eftersom det är åsikter krävs inte lika mycket tid för research. Krönikan har också högt läsvärde. Man kan rentav se den som en symbol för hur marknaden spelar allt större roll inom journalistiken, alltså hur läsarna eller konsumenterna av produkten, i detta fall tidningen, styr dess innehåll. Krönikan är vad man brukar kalla ”klickvänlig”: Den är relativt kort, har ett tydligt och ofta tillspetsat budskap och tilltal och går snabbt att läsa. Den ger också förströelse på ett annat sätt än nyhetsartiklar utan att för den delen vara irrelevant för samhällsdebatten eller som information.

Krönikören – rollen som profil
En anledning till att krönikören ofta har många återkommande läsare är att de som skriver känns igen av läsarna, de blir en slags profiler. Nordenson menar att ledarskribenter och opinionsjournalister nästan har fått rollen av kändisar och allt oftare bänkar sig i så kallade ”tyckarsoffor” i tv-rutan för att delge publiken sina åsikter. Gunnar Nygren är medieforskare och beskriver i *Yrke på glid* (2008), olika journalisttyper under 2000-talet. En av dessa typer är just ”profilen”. Nygren menar att profilen blir allt viktigare för redaktionerna och för medieföretaget som varumärke. Han eller hon används som marknadsföring av företaget, som till exempel programledare eller som krönikör. I rollen som tidningskrönikör lyfts profilen fram med hjälp av en stor bildbyline.
Profilen kan tack vare sin ställning, ibland kräva att få högre lön eller större självständighet i sitt arbete. Nygren menar dock att även om redaktionerna vill framhäva profiler, så är det inte helt enkelt att hitta personer som passar eftersom *”den formaterade journalistiken mest skapar likriktning”.*
(Nygren sid.148)

I en del medier är profilen viktigare än själva innehållet, vare sig profilen heter Ernst, Sverker eller Malou.
(Yrke på glid, sid. 148)

Krönikören som debattledare?
–bloggosfären och publikkontakten
Enligt Nordenson innebär rollen som framstående krönikör inte att man sitter på en ohotad position. Tvärtom utsätts man för konkurrerande åsiktsjournalistik från många olika håll. Internet har spelat en mycket stor roll i den ökade spridningen av privatpersoners åsikter och uppfattningar om diverse ämnen. Idag har var och varannan person en blogg, vilket enligt Nordenson är ett tydligt tecken på ett maktskifte. Hon menar att makten inte längre är samlad hos opinionsjournalister inom etablerad media, utan att exempelvis bloggosfären är en del i en växande kör av röster.
Enligt Nygren har tidningarna under de senaste åren börjat ta hjälp av sina läsare i allt högre grad, genom att till exempel be dem skicka in nyhetsbilder från händelser med hjälp av sina mobiltelefoner. Ett annat exempel på så kallat ”läsargenererat innehåll” är att be läsarna skriva egna texter för publicering. Dock är den allra vanligaste formen av läsarinnehåll kommentarer och debatterande i anslutning till artiklar, som tidningarna uppmanar läsaren att ta del i. På de flesta redaktioner idag anser man att det är viktigt att få veta vad läsarna själva tycker om tidningens innehåll. Nygren menar att det hos journalisterna själva råder delade meningar om läsarkommentarer. En del är tveksamma och anser att kommentarerna sänker både kvalitet och trovärdighet, medan andra är positiva och tror att publikkontakt eller interaktivitet istället förbättrar journalistens arbete. Nygren hänvisar till en undersökning där två av tre journalister säger att nyhetsvärderingen påverkas av interaktiviteten. Varannan tillfrågad journalist instämmer dessutom i att redaktionen prioriterar ämnen som genererar en högre grad läsarkontakt.

Genusteori och genuskontrakt

- och vad som händer när man bryter kontraktet

genussystem, genusordning, begrepp myntat och utvecklat inom framför allt antropologi, etnologi, historia och sociologi för att beteckna den sociala struktur som rör kön och som skapar en sorts reglering av män och kvinnor i samhället och på individnivå.
(Nationalencyklopedin)

Inom den feministiska teorin har man länge talat om ”könsroller”, det vill säga det vi förväntar oss av och det vi lägger in i innebörden ”manligt” eller ”kvinnligt”. Under 1990-talet började man istället använda begreppet ”genus” på svenska för att beskriva det socialt konstruerade könet, medan ”kön” fortfarande används för det biologiska könet. Den engelska jämförelsen är ”gender” respektive ”sex”. De som accepterar genusteori, motsätter sig i olika hög grad att de sociala, känslomässiga eller intellektuella egenskaper vi tillskriver kvinnor och män är biologiskt självklara. Vi föds inte som ”omhändertagande” kvinnor eller som ”beskyddande” män, utan det är egenskaper som formas av det samhälle vi lever i och som sammankopplas med kvinnliga eller manliga egenskaper.
I *Att göra kön* (2003) beskriver Ylva Elvin-Nowak och Heléne Thomsson, doktorer i psykologi, hur kvinnlighet och manlighet är ”skapade produkter eller abstraktioner”. Att det inte finns något ursprungligt manligt eller kvinnligt, utan att det istället har med vad män respektive kvinnor historiskt sett till exempel har varit intresserade av, arbetat eller förknippats med.

De här abstraktionerna fungerar som mallar för hur kvinnor och män ska och framför allt kan eller tillåts vara inför varandra. Det kvinnliga och det manliga uppstår i relationer mellan människor.
(Att göra kön, sid.23)

YVONNE HIRDMAN, professor i historia och samtidshistoria, introducerade begreppen genussystem och genuskontrakt i Sverige 1988. Med genuskontrakt menas mäns och kvinnors strukturella förhållningssätt till varandra. Det innehåller osynliga regler för hur män respektive kvinnor ”får” och ”bör” vara och definierar de olika roller som vi lägger in i definitionerna manligt eller kvinnligt. Kontraktet är den osynliga överrenskommelsen av just dessa definitioner. Vi ser det som något självklart och normalt och går därför, ofta omedvetet, med på kontraktets regler. Hirdman menar dessutom att genus är mer komplext än bara ett ”socialt kön”, att genus inte är summan av kön + socialt utan står för sig självt.
En annan viktig del i genuskontraktet är ”olikhetsproduktionen” av manligt och kvinnligt. Genom att hela tiden skilja kvinnligt och manligt åt, så upprätthålls kvinnlig underlägsenhet och manlig överlägsenhet. Medieforskaren Maria Edström beskriver i *TV-rummets eliter* (2006), vikten av att skilja manligt och kvinnligt åt.

Systemet bygger på två principer; könens isärhållande (manligt och kvinnligt bör inte blandas) och den manliga normen (män utgör normen för det normala och allmängiltiga).
(*TV-rummets eliter,* s.15-16)

forsättning på nästa sida

forsättning

Maria Edström beskriver även Hirdmans teorier om att genuskontraktet är något förhandlingsbart, som kan brytas. Exempelvis när kvinnor och män delar utrymme, arbetsuppgifter eller möjlighet att påverka kan kontraktets regler ”skrivas om”.
Även om normerna för att vara kvinna eller man är olika beroende på vilket samhälle eller tid vi lever i så är det gemensamma i genussystemet att män och ”manlighet” alltid värderas högre än kvinnor och ”kvinnlighet”. Vilket bland andra Margareta Melin, doktor i journalistik, är inne på i *Gendered Journalism Cultures* (2008).

What is considered masculine or feminine varies over time and space, but the gender logic is rock hard: whatever is associated with masculinity is considered dominating.
(*Gendered Journalism Cultures*, sid. 74)

De värderingar vi lägger in i definitionen av manligt och kvinnligt är inte enbart en värdering utifrån, från andra människor, utan värderingen återskapas i oss själva. Det påverkar hur vi beter oss och vad som är accepterat att säga och göra som kvinna eller man. Eller som Elvin-Nowak och Thomsson uttrycker det:

Erfarenheten av att tillhöra ett underordnat kön fastnar i själva uppfattningen om vem man själv är, hur mycket plats man får ta och på vilket sätt.
(*Att göra kön*, s.111)

Medielogik och bimbofiering

MEDIELOGIKEN går i stort ut på att media, eller den enskilde journalisten, fokuserar på vissa saker och utelämnar andra. Ett ämne eller en händelse anses göra sig mer eller mindre bra som en nyhet värd att publicera. Enligt sociologen Pierre Bourdieu består samhällets kulturella produktion av olika sociala fält, med dominerade och dominerande. Ett av dessa fält är journalistiken. Bourdieu skriver i *Om televisionen; följd av journalistikens herravälde* (1998) att det speciella med just journalistiken som fält är att det inte är lika självstyrande som många andra fält, utan måste hela tiden förhålla sig till marknaden.

Journalistiken är ett fält som är underställt det ekonomiska fältets krav.
(*Om televisionen; följd av Journalistikens herravälde*, sid.177)

Därmed formas medielogiken enligt Bourdieu i mångt och mycket utifrån den kommersiella marknadslogiken, som i sin tur hela tiden måste förhålla sig till publiken. Ett exempel på marknadslogikens påverkan är de publikmätningar man ägnar sig åt inom media, för att se hur många som läser, tittar eller lyssnar på det man producerar.

The specific form of economic and cultural capital varies within each field, however. Inside the journalistic field, economic capital is expressed via circulation, or advertising revenues, or audience ratings…
(Rodney Dean Benson, Éric Neveu: *Bourdieu and the journalistic field* (2005) sid.4)

Professorn och medieforskaren Monika Djerf-Pierre beskriver i artikeln *The gender of journalism* (2007) en ny trend inom journalistiken, en så kallade ”feminization” eller feminisering. Man brukar bland annat tala om; tabloidisering, popularisering, intimisering, och personfixering, som delar i feminiseringen. Motsatsen till den feminiserade journalistiken är den seriösa, undersökande journalistiken som traditionellt kopplats samman med hög statuts och maskulinitet.

Foto: Kaisa Andersson

I *BIMBON OCH DEN MANLIGA MEDIELOGIKEN* (2001) beskriver Anna Edin och Kristina Widestedt den ”bimbodebatt” som tog plats i svenska medier under våren 2001. Den så kallade bimbodebatten hade sitt ursprung i en debattartikel i tidningen Journalisten där Jan Guillou anklagar SVT för att ”utarma samhällsprogrammen” i och med att äldre, manliga programledare ersatts av yngre, kvinnliga kollegor. Kvinnliga kollegor som enligt Guillou inte höll måttet. Djerf-Pierre menar att den sammankoppling mellan kvinnor och dålig kvalitet som gjordes i ”bimbodebatten” kan ses som ett försök att upprätthålla en manlig maktdominans inom journalistiken. Debatten är enligt Djerf-Pierre, även ett exempel på symboliskt våld.
Måltavlan för Guillous kritik blev främst Kattis Ahlström, som då var programledare för Uppdrag granskning. I samband med debattartikeln introducerar Jan Guillou begreppet ”bimbofiering”, vilket kan ses som en synonym till feminisering. Utgångspunkten i debatten var enligt Edin och Widestedt: vem som ska få vara synlig i vilket sammanhang. Enligt författarnas resonemang kring medielogiken, blir gränsen mellan det privata och det offentliga allt mer otydlig. Det privata uppfattas traditionellt som en kvinnlig sfär och det offentliga som en manlig. Eftersom män och ”manlighet” generellt sett gynnas av den offentliga sfären, riskerar kvinnor som ger sig ut i eller gör anspråk på det offentliga rummet att förolämpas på ett personligt plan. De hänvisar till Nancy Fraser, feministisk teoretiker, som menar att uppfattningen av offentligheten bör omvärderas, eftersom den inte nödvändigtvis gagnar demokratin.

I offentligheten blir kvinnorna kränkta som privatpersoner, medan män kritiseras i sin egenskap av offentliga personer och därmed inte kränks på samma sätt.

(*Bimbon och den manlige medielogiken* sid.26)

Flera av de som gav sig in i debatten kommenterade betydelsen av utseendet hos de kvinnliga journalister som diskussionen gällde. Bland andra Nina Björk, som menade att såväl massmedia som samhället i stort blivit alltmer utseendefixerat och att den ”objektifierade kvinnan” därför har en fördel framför mannen. Medieforskaren Maria Edström är i sin bok *TV-rummets eliter* (2006), inne på hur villkoren för att få medverka i journalistiken har förändrats. Det räcker inte längre att vara professionell, man måste dessutom ha ett fördelaktigt utseende för att få synas i media. Detta utseendekrav verkar i högre grad gälla kvinnor än män.

Kvinnor, Journalistik och Offentlighet

OFFENTLIGHET är ett begrepp som vi använder ofta men som på många sätt saknar en entydig definition. I dagligt språkbruk används ordet ofta för de verksamheter och organisationer i ett samhälle som finns tillgängliga för medborgarna. I andra sammanhang kan offentligheten definieras som bärare av den allmänna opinionen men också som statlig representation.
Den tyske filosofen och sociologen Jürgen Habermas beskriver i sitt klassiska verk *Borgerlig offentlighet* från 1962 att 1700-talets upplysningsidéer blev avgörande för den moderna förståelsen av offentligheten. Han talar om en ”upplyst offentlighet” som präglas av idén om det förnuftiga samtalet som medel för att skapa ett bättre samhälle. Han pekar alltså på en historisk förändring av vad offentligheten står för, och att även massmediala institutioner har blivit en viktig del av vår dagliga offentlighet.

IRMA KAARINA HALONEN, medieforskare och sociolog har skrivit om den upplysta offentligheten i förhållande till kvinnor och journalistik. Hon diskuterar i artikeln *Kvinnor och Offentlighet* (1991) uppdelningen mellan den ”offentlige mannen” och den ”privata kvinnan”.
Den upplysta offentligheten och dess utveckling är väsentligt förknippad med journalistikens uppkomst; Rationalism, distans från staten, koncentration på kunskap och neutralitet utgör de viktigaste elementen inom den västerländska nyhetsbetonade journalistiken. I den upplysta offentligheten som Habermas talar om har det rationella förståndet och människans objektiva debatt företräde i nyhetsjournalistik. Samtidigt så stänger den objektiverade inställningen vardagen, livets värld och intimsfären – alltså kvinnan - utanför den rationella diskursen.
Andra teoretiker har hävdat att dagens offentlighet inte bara består av den rationella eller ”upplysta” diskursen utan att också privatlivet och privata erfarenheter får plats, inte minst inom journalistiken. Sociologerna Kauko Pietilä och Klaus Sondermann menar till exempel att offentlighet kan delas in i olika ”deloffentligheter” och att den journalistiska offentligheten i princip kan bestå av alla aktuella och betydande sociala diskurser som tilltalar publiken på olika sätt. Det innebär att olika områden, eller olika journalistiska diskurser, växer fram. Deras förhållande till själva nyhetsskapandet är ofta problematiskt och de får olika värde och vikt i förhållande till varandra och till normen. Detta kan man se i uppdelningen i ”hårda” och ”mjuka” nyheter.
Frågan är var kvinnor hamnar i denna journalistiska offentlighet, i vilka sammanhang eller diskurser de ”bjuds in” och var de inte gör det. Irma Kaarina Halonen illustrerar detta genom följande figur:

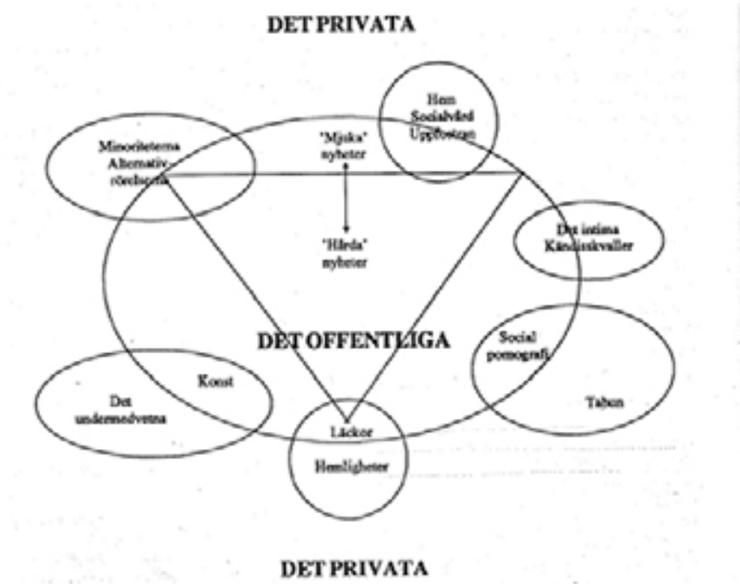

Figur från Halonen, Irma Kaarina (1990): Kvinnor och offentlighet. I Carlsson, Ulla(red): Medier, Människor, Samhälle. 14 artiklar om nordisk masskommunikationsforskning. NORDICOM. S.122

Figurens mittersta cirkel beskriver den ”normaljournalistiska objektivitetens område” i vars kärna nyhetsjournalistik och ”hårda nyheter” befinner sig. Utanför den hårda kärnan finns dels det ”mjuka” området, dels de områden som tangerar både det offentliga och det privata, exempelvis journalistiska diskurser som med anknytning till hemmet. I denna ingår både barnuppfostran, utbildning, vårdarbete och socialpolitik, men endast vissa av dessa ämnen letar sig in i triangeln ”hårda nyheter”, det mesta hamnar utanför och förblir ”mjuka”. Halonen säger att det är i de områden som är på den privata sidan eller har en fot i det privata som kvinnor ”släpps in” i offentligheten, där kvinnors erfarenheter har en legitim ställning. Det är också i de områden kvinnliga journalister är i majoritet. I dessa områden accepteras kvinnor både som ämnen i artiklar och som skribenter.
Monika Djerf-Pierre är också inne på detta när hon i artikeln *Medieeliten* (2006) tittar på den historiska utvecklingen av kvinnor inom journalistiken.

Under 1990-talet har den journalistik som inriktas mot offentlighet, som handlar om manliga intresseområden, använder (manliga) makthavare som källor, som skildrar verkligheten med markerad distans och neutralitet, och där kriterierna för kvalitet och etik definieras av professionen, ofta förknippats med manlighet. Och den journalistik som inriktas mot privatsfären, som utgår från publikens behov och intresse, som använder kvinnliga källor, som samtidigt strävar efter närhet till det skildrade och där det ges utrymme för personlig inlevelse och empati, har betraktats som kvinnlig.
(Medieeliten, sid.423)

Hon menar att liksom förhållandet mellan den manliga offentliga sfären och den kvinnliga privata sfären är ojämnt, förutsätter den journalistiska logiken också skillnader i makt och status mellan de två ämnessfärerna, där manlig journalistik allmänt blivit tillskriven ett större symboliskt värde än kvinnlig, både inom kåren och av allmänheten.

Foto: Kaisa Andersson

Könade journalistikkulturer och kvinnliga taktiker

MARGARETA MELIN är doktor i Journalistik och forskare inom kulturstudier med massmedieinriktning och har skrivit doktorsavhandlingen som mynnade ut i boken *Gendered Journalism Cultures* (2008). Projektet baserades på tre studier gjorda 1989, 1992 och 1998-2002. Den första (Journalist ´89) är en stor enkätstudie riktad till 1 500 slumpmässigt utvalda svenska journalister. De andra studierna är tematiska intervjuer gjorda med 33 engelska och skotska journalister. Utifrån ett kulturteoretiskt och feministiskt perspektiv har studien tittat på journalistkulturerna i de båda länderna, och sökt finna likheter och skillnader i hur den så kallade ”könade” logiken inom journalistiken tar sig i uttryck.
Denna logik eller patriarkala struktur omfattar bland annat journalistikens doxa, alltså

”de försanthållanden, trosföreställningar och förgivettaganden som är de rådande”

som filosofen Mats Rosengren definierar begreppet. Enklare uttryckt är doxa de normer som råder kring vad journalistik är, vad en journalist är och bör vara, samt vad god journalistik är. I linje med feministisk forskning urskiljer Melin journalistikens fält som en patriarkal kultur där de manliga journalisterna bestämmer vad doxa är, och de maktkamper som utspelas inom fältet är de mellan män och kvinnor: Mellan de dominerande och de dominerade, för att använda Pierre Bourdieus termer. Melin beskriver också de strategier de manliga journalisterna använder för att behålla makten över journalistiken och de taktiker, främst, kvinnliga journalister använder sig av för att erövra och behålla positioner inom journalistikens fält.
Melin refererar till social-lingvisten Michel de Certeau som beskriver kampen med krigets metaforer. Han menar att de svaga, i brist på plats och möjlighet att påverka, använder ”gerillakrigsföring” då öppet krig mot de mäktiga endast skulle leda till nederlag. De måste hitta de mäktigas svaga punkter och utveckla taktiker och knep för att kunna verka på ”fiendens territorium”. I de intervjuer studien presenterar framgår att kvinnor som verkar inom journalistik får utveckla taktiker för att verka och påverka sina villkor på denna ”männens bastion”. Melin urskiljer i svaren från de kvinnliga journalisterna i studien fyra sådana taktiker, varav tre är gemensamma för både den brittiska och den svenska journalistkulturen. Här beskrivs dessa tre:

”***One of the boys”*** är en vanlig taktik att använda, och också den som är mest framgångsrik i avseende på möjlighet att få makt, status och att göra karriär som kvinnlig journalist.
Denna taktik kräver att kvinnliga journalister anpassar sig efter den rådande normen av hur man bör vara som journalist. Enligt den manligt definierade logiken innebär detta att man, liksom männen, håller det objektiva, granskningsidealet inom journalistik högt och ser ”mjuka nyheter”, som traditionellt förknippas med kvinnor, som mindre värda eller mindre viktiga. Man accepterar inte att bli placerad på ”kvinnosidorna” i tidningen och slåss för att få göra de ”hårda, viktiga jobben” som politik, utrikes och brott.
Dessa kvinnor internaliserar normen av hur en journalist ska vara även på andra sätt; de anpassar sitt sätt att vara, klä sig, prata för att passa in i ”grabbkulturen” på redaktionen.

Den motsatta taktiken “***One of the girls***” motsätter sig också den könade kulturen, men på ett helt annat sätt. Istället för att förkasta allt som anses ”kvinnligt” så bejakar man det. Man förkastar den doxa som är den rådande och väljer istället medvetet ämnen och förhållningssätt som går emot den rådande normen av vad som är ”objektiv” och ”bra” journalistik och vad som anses som ”viktiga” ämnen.
Genom att göra detta blir man också den verklige utmanaren för kulturen själv och upplevs som ett hot mot själva grundläggande förståelsen av vad journalistik är. Visserligen är ”One of the girls”-kvinnorna maktlösa i den meningen att deras arbete upplevs som lågstatus och ”mjukt” men ses ändå som hot då de inte spelar efter samma regler som de andra, utan slår underifrån.
Dessa kvinnliga journalister beskrivs i studien som ”missionärer”; de ser journalistik som mer än ett jobb, mer än att bara leverera storys; de ser den som ett kall eller ett uppdrag, för att upplysa och utbilda och även som ett sätt att själva utvecklas. De håller också etiken väldigt högt och anser att målet inte helgar medlen om det gått till på ett oetiskt sätt, till skillnad från förespråkarna för granskningsidealet.

foto: Kaisa Andersson

Den tredje taktiken är den som kallas ***Flykt (eng. ”flight”)***. De kvinnor som inte orkar stanna kvar i en mansdominerad, fördomsfull och påfrestande miljö väljer istället att utöka sitt utrymme genom att helt enkelt lämna det fasta sammanhanget på redaktionen, och ibland även lämna journalistiken helt och hållet. Många av dessa ”flyende” blir frilansande journalister där de har större kontroll över sin egen situation och kan skriva om de ämnen de vill, och slippa att bli placerade på de sektioner på tidningen som är avvarade för kvinnor. En del slutar med journalistik helt och börjar istället med akademiska uppdrag eller som informatörer, administratörer på mediehus eller som journalistlärare.

Forskarintervju: Anneli Häyrén Weinestål

– För att ha strategier måste man vara medveten om vad som händer. Och de som har strategier är de som klarar sig bäst.

Det säger Anneli Häyrén Weinestål, doktor i företagsekonomi och forskar på ämnet organisationsteori och genus vid centrum för genusvetenskap vid Uppsala Universitet. Hon har forskat på könade arbetsplatser, könskodningar och trakasserier på arbetsplatsen. I sin doktorsavhandling *" Vi blev antagligen för många" - Könskränkande behandling i akademisk miljö* intervjuas fyra kvinnliga forskare inom akademin som på olika sätt kränkts på grund av sitt kön. De baktalas, skälls ut inför doktorander och studenter och motarbetas på en mängd olika sätt av manliga kollegor.

– När det handlar om trakasserier på en arbetsplats som pågår under en tid, så känner offret oftast inte till att det är på grund av deras kön de blir trakasserade, och de förstår inte att det beror på att de brutit mot könskoderna på arbetsplatsen.

Att bryta mot en könskod innebär olika saker på olika arbetsplatser, säger Anneli Häyrén Weinestål. I avhandlingen är arenan eller sammanhanget forskarvärlden och där handlar det om koder för hur man ska vara som kvinna och forskare. Men det finns vissa koder som är gemensamma för många traditionellt manliga arbetsplatser.

– Hur bestämd får man vara som kvinna? Hur integritetsbevarande? Hur kvinnlig måste man vara, hur bräcklig måste man framställa sig själv? Vilka underordningssignaler måste man skicka ut för att få vara där?

Hon berättar att kränkningarna ofta börjar i samband med att en kvinnas karriär börjar gå bra, när de börjar konkurrera med de dominerande männen om resurser och stiger utanför sin underordnade roll. Den kvinna som är mest konkurrenskraftig i denna kamp om resurser är den som får mest problem, säger hon. Inom forskarvärlden kan resurser vara forskningsanslag eller möjlighet att etablera en ny forskningsgren som man själv tagit initiativet till. Inom journalistiken kan den resursen vara ett utrymme, exempelvis möjligheten för krönikören att få en egen kolumn.

– Jag tror att det är samma sak där, fast mycket starkare krafter. För där kommer den här kändisfaktorn in också, att vara den som alla talar om, att slåss om det utrymmet.

Hon talar också om journalistiken som en annan sorts arena än den traditionella arbetsplatsen. Det är ett arbete som sker i det offentliga utrymmet, och denna offentlighet i likhet med alla andra arenor villkorad.

– Alla arenor har ju villkor för att man ska få närvara på dem. Ett av dessa kan vara att inte komma in och förändra saker. Att man förespeglar den norm som gäller och inte ”ställer till det” eller stör ordningen, till exempel om man kommer in med en alternativ förståelse av kön, hur kön ska uttryckas och vad som ska ingå i det. Och vissa organisationer är snäva och vissa är mindre snäva, men det finns alltid gränser för vad man får diskutera.

Anneli Häyrén Weinestål ser journalistiken som en arena med flera krafter och normer som påverkar villkoren; både de inifrån och de utifrån.

– Som journalist har man inte bara den organisationen man är i utan också läsarna att förhålla sig till, alltså de som konsumerar det man gör. Så man har både kollegornas röst som är ganska stark, och konkurrenterna i de andra medieorganisationerna som är ganska starka röster, men sen har man ju de som konsumerar en också som en del av den här arenan, som är väldigt starka röster och som kan driva på rätt mycket.

Hon tror också att dessa ”starka röster” utifrån, från läsarkommentarer, har blivit allt starkare. De kränkningar kvinnor får av denna kör av röster införlivas i ens självuppfattning, eller internaliseras, i de som drabbas och påverkar hur man ser på sig själv och sin yrkesroll. Detta har hon också kunnat se hos kvinnorna i hennes egen studie om könskränkningar i akademisk miljö.

– Om man blir bombarderad med könskränkningar och uppfattningar om sig själv som ett kön så tror jag man internaliserar det i sig själv, hur mycket man än önskar att man inte gjorde det. Det är otroligt svårt att inte internalisera andras negativa omdömen om en själv.

Men det beror också på miljön man verkar i, säger hon. Verkar man på en arbetsplats där man känner sig säker på att kritik mot ens person inte ska användas emot en blir det inte lika riskfyllt att få denna typ av negativa omdömen. Problemet är att många går och bär på dessa tankar själva och det är då risken för internalisering är som störst.

– Har man ingen att diskutera dem med så riskerar de att bli en sanning. Ett sätt att parera internalisering är att prata om det, att kommunicera med någon man litar på eller att kunna få återkoppling på att ”det här är inte sant, det är bara någon knäppskalle som sitter hemma och reagerar på nätet för att det är anonymt”.

I detta ingår också att ha många arenor och att få feedback från flera olika sammanhang så man inte tror att en persons uppfattning är den sanna. För journalister som utsätts för mycket kränkningar i sitt yrke skulle Anneli Häyrén Weinestål rekommendera att inte alls läsa kommentarerna.

– Om man som journalist kan välja det, det vet jag ju inte. Men en strategi är annars att inte ta in det, att inte lyssna på det, att inte bry sig om det, säger hon.

Kaisa Andersson

foto: Privat

Vi har i teoridelen diskuterat krönikans utsatta och speciella roll, kvinnornas plats inom medielogiken i och offentligheten och vilka reaktioner (eller återkoppling) man kan få om man bryter könskoder och träder in på en manlig arena. Vi har också berättat om hur negativ återkoppling kan starta en internaliseringsprocess och om olika strategier eller taktiker för att verka som kvinna i en mansdominerad journalistisk miljö.

Om dessa könsmekanismer samspelar med krönikörens speciella och utsatta roll borde också kvinnliga krönikörer bli särskilt utsatta. Därför ville vi undersöka om kvinnliga krönikörer drabbas av fler kränkande kommentarer från läsare, än manliga krönikörer.
Att vi valt att undersöka just läsarkommentarer har att göra med den ökade interaktiviteten och läsarkontakten, som krönikan varit en plattform för.
Vi ville även se om den starka profileringen inom vissa tidningstyper genererar fler kränkande kommentarer riktade mot kvinnliga krönikörer.

Enkätundersökning

Vi ville undersöka om det skiljer sig mellan manliga och kvinnliga krönikörer i hur *utsatt* man är för kränkande kommentarer. Vi har mätt detta genom att titta på *hur ofta* man får kränkande kommentarer, vilken *typ* av kränkande kommentarer man får och hur man reagerar på kränkande kommentarer.
Vi har sökt ta reda på detta genom en enkätundersökning som vi skickade ut till 353 svenska krönikörer på 18 tidningar inom dags- kvälls- och landsortspress. Av dessa svarade 231 stycken, alltså ca 65 procent. Krönikörerna fick svara på frågor om de:

1. Någonsin fått kommentarer som de upplevt som kränkande (F2)

2. Vilken typ av kränkande kommentarer de fått och får, och hur ofta de får dem. Här har vi delat in kränkande kommentarerna i olika typer eller kategorier. (F3)

3. Hur de ställer sig till vissa påståenden om hur de reagerar på kränkande kommentarer (F8)

De fick också svara på vilken genre de skriver inom och på vilken tidning, hur länge de har skrivit krönikor, hur stor del av kommentarerna de läser – och om de inte läser: varför de inte läser dem.
Vi frågade även hur de oftast får kränkande kommentarer (via e-post, kommentarfält, telefon etc.), om de upplever en ökning i antalet kommentarer sen de började skriva krönikor och om vissa ämnen upprör mer än andra.
I denna redovisning har vi valt att ta med de resultat som gick att koppla till vår frågeställning, hypotes och teori. Många av resultaten var intressanta, men på grund av platsbrist och med fokus på vår frågeställning har vi valt att utförligt redovisa svaren på frågorna 1-3 ovan och hur kvinnor respektive män har svarat.

Om ordet kränkning:
Ordet kränkning är något som kan ges väldigt olika betydelser beroende på vem du frågar. Kränkning är också en juridisk term som används synonymt för någon form av rättslig överträdelse. Om man dock tittar på hur det i verbform, ”att kränka” någon, definieras i ordboken kommer vi närmare vår användning av ordet i enkäten:
”*behandla någon nedsättande genom att angripa den personliga hedern i ord eller genom handling”* med synonymerna *förödmjuka, skymfa, såra, vanhedra.*
Vi är medvetna om, även med den språkliga definitionen i ryggen, att kränkning kan vara ett problematiskt ord när man tittar på resultaten av vår enkät. Om respondenten valt att tolka ordet kränkning i en vidare mening (i princip allt som är negativt och riktat mot en själv, något som av andra eller någon annan kan uppfattas kränkande, vare sig man känner sig kränkt eller inte) eller i en snävare mening (allt man känner sig personligen kränkt av) påverkar detta naturligtvis dennas svar. Dock spelar det mindre roll för undersökningens syfte om man inte känner sig kränkt av en kommentar, även om frågan i enkäten understryker just upplevelsen. Snarare handlar det om hur man bedömer

foto: Kaisa Andersson

forsättning

en kommentar, som kränkande eller inte i förhållande till andra kommentarer eller i förhållande till en allmän konsensus av vad en kränkning är. Detta är naturligtvis en djupt subjektiv fråga hur man gör den bedömningen men vi tycker inte att det för den delen gör våra resultat väsentligt mindre generaliserbara. I enkätfrågan där vi ger respondenten påståenden öppnar vi dessutom upp för att ange hur man känslomässigt upplever kränkningarna.

Om tidningstypers och genrers inverkan:
Vi har kunnat se i många fall att tidningstypen(om man skriver för kvälls-, morgon-, eller landsortstidning) har en starkare effekt än kön på dels om man överhuvudtaget fått kränkande kommentarer och även på hur ofta man får dem. Vi har därför valt att redovisa i tabeller just den inverkan som typen av tidning (och publik) man skriver för, har på svaren.
Resultatframställningen inleds med en genomgång av hur effekten av tidningstyp påverkar om man fått kränkande kommentarer i jämförelse med könets effekt. Sedan redovisar vi resultaten av enkäten fråga för fråga, 1-3, med en separat tabell för hur svaren fördelar sig inom olika tidningstyper. Vidare för vi ett resonemang kring genrers inverkan på krönikörers utsatthet.

Se resultat på nästa uppslag

Resultat och analys
Enkätundersökning

F2: Har du i din roll som krönikör fått kommentarer från läsare som du upplevt som kränkande eller stötande?

Diagram 1.1: Ja och Nej-svar på frågan Har du i din roll som krönikör fått kommentarer från läsare som du upplevt kränkande? Svar inom respektive tidningstyp, procent

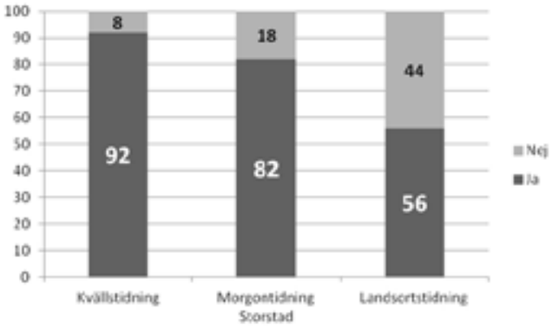

N-värde kvällstidning: 49, N-värde morgontidning: 88, N-värde landsortstidning: 94

Diagram 1.2: Ja och Nej-svar på frågan Har du, i din roll som krönikör, fått kommentarer från läsare som du upplevt som kränkande eller stötande? Svar inom respektive kön, procent.

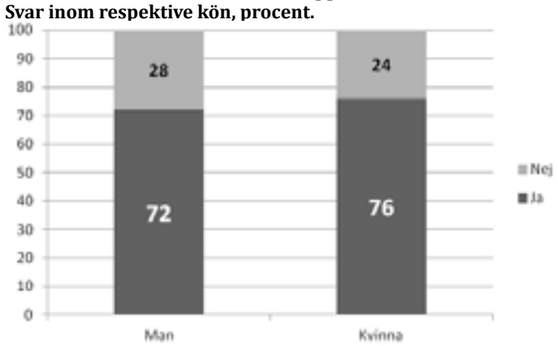

N-värde: 230

Tabell 1.3: Effektparametertabell på frågan Har du, i din roll som krönikör, fått kommentarer från läsare som du upplevt som kränkande eller stötande? Ja-svar inom tidningstyp och kön, procent.

	Kvällstidning + Morgontidning storstad	Landsortstidning	
Man	~ 84 %	~ 57 %	+ 27 %
Kvinna	~87 %	~54 %	+ 33 %
	- 3 %	+ 3 %	

Som det första diagrammet illustrerar är krönikörer på kvällstidningarna mest utsatta. Hela 92 % svarar att de någon gång fått kränkande kommentarer.

Som man kan se från **effektparametertabellen** är också tidningstyp en effekt som i detta fall är väsentligt starkare än effekten av kön. Av det kan man dra slutsatsen att många krönikörer på landsortstidningar har varit skonade från kränkande kommentarer, generellt. Förmodligen kan detta bero på att landsortstidningarna skriver för, och når, en mindre publik än de riksäckande morgon- och kvällstidningarna.

Det kan också bero på att man inom landsortstidningar inte profilerar sina krönikörer lika hårt, med stora bildbylines och vinjetter högst upp på hemsidan. När vi skulle leta reda på krönikörerna från landsortstidningarna till vår enkät var det överhuvudtaget svårt att hitta dem på hemsidan. Det är också möjligt att landsortstidningarna inte lägger ut allt sitt åsiktsmaterial på internet. Detta såg vi när vi i vår jakt på krönikörer hittade krönikor i papperstidningen som inte fanns i nätversionen.
Att tidningen har effekt på att man får kommentarer är tydlig. Dock har vi funnit att även kön har en effekt i många frågor när det gäller typ av kommentar, samt hur ofta man får kommentarer. Både skillnad mellan könen och skillnaden mellan tidningstyp kommer att presenteras. Men först ett resonemang om vår indelning av olika kränkningar samt vilka resultat som är mest intressanta för vår undersökning.

F3: Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll?

I denna fråga ska respondenten uppge på ett skala från ”Aldrig” till ”Flera gånger om dagen” hur ofta han eller hon får kommentarer av en viss typ. Dessa typer är:

- Kritik mot din journalistiska färdighet
- Sexuella anspelningar
- Ifrågasättande av din intelligens
- Sexistiska kommentarer
- Kommentarer på ditt utseende
- Ideologiskt färgade tillmälen (ex. kommunistjävel)
- Rasistiska kommentarer
- Hot om våld eller annan negativ påföljd

Vi har valt att, i efterhand, kategorisera dessa typer av kommentarer på följande sätt i analysen:
Objektifierande kränkningar (om krönikören som person): kommentarer på utseende, sexuella anspelningar samt sexistiska och rasistiska kommentarer
Innehållsorienterade kränkningar (om innehållet i krönikan, krönikörens åsikter): ifrågasättande av intelligens, kritik mot journalistisk färdighet och ideologiskt färgade tillmälen)

Vissa av typerna i denna kategori kan dock även tolkas som objektifierande kränkningar, särskilt ”Ifrågasättande av din intelligens” som är en typ av kränkning som kan ha lite, eller ingen, koppling till den text som krönikören i fråga har skrivit. Samma gäller naturligtvis även för de två andra. Däremot anser vi att dessa tre typer av kränkningar skiljer sig från de objektifierande kränkningarna. De ”innehållsorienterade” kan vara riktade mot innehållet i texten medan de ”objektifierande” aldrig kan ses som ”sakliga”. Exempelvis att bli kallad för ”hora” har sällan eller aldrig att göra med att man skrivit en krönika om att man är prostituerad eller diskuterar prostitution. Eller som frågan om man fått ”för lite kuk”, har liten eller ingen koppling till en text om avsaknad av sådan. Om man däremot skriver negativt om privatiseringar och blir kallad ”kommunistjävel”, så har tillmälet att göra med vad man tagit för ställning i texten.

Hot om våld passar in i båda dessa kategorier av kränkningar, då det är en reaktion som man kan få både på grund av innehållet i en text och för ens personliga egenskaper (exempelvis att man är mörkhyad, homosexuell eller kvinna).
Detta är ett analysverktyg och inte en vattentät indelning, men eftersom man genomgående kan se en tydlig skillnad i svaren mellan dessa kategorier drog vi slutsatsen att de kunde fungera som ett sätt att förstå mekanismerna i vem som får vilka kommentarer.

På nästa sida presenteras diagram för alla typer av kommentarer utom två. Vi har uteslutit rasistiska kommentarer och hot om våld i vårt resultat, då väldigt få svarade att de fått denna typ av kommentarer ”någon gång i veckan eller oftare”. Dessutom var det inte, generellt, någon stor skillnad mellan kvinnor och män. Dock har vi presenterat dessa i diagrammen för genre och typ av kränkande kommentarer, då de procentuellt var högre inom genren ”Ledare/Opinion/Politik” än i någon annan genre.

fortsättning på nästa uppslag

Diagram 2.1: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Kritik mot din journalistiska färdighet? Svar inom respektive kön, procent.

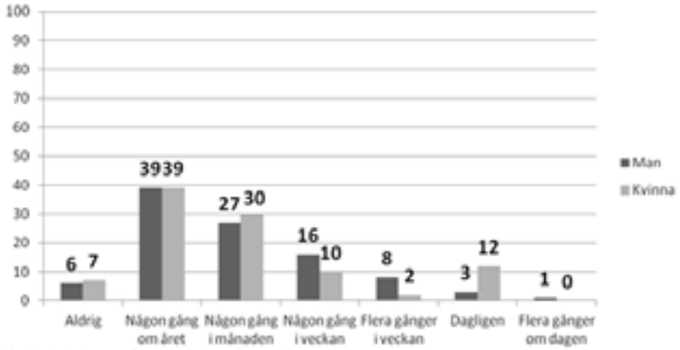

N-värde kvinnor: 59, N-värde män: 108

Tabell 2.1: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Kritik mot din journalistiska färdighet? Svar inom respektive tidningstyp, procent.

Frekvens	Kvällstidning + Morgontidning Storstad	Landsortstidning
Aldrig	4	11
Någon gång om året	34	49
Någon gång i månaden	35	15
Någon gång i veckan	13	15
Flera gånger i veckan	5	8
Dagligen	9	0
Flera gånger om dagen	0	2

N-värde kvälls-/morgontidning: 116, N-värde landsortstidning: 53

Analys:
Som man kan se i diagrammet så är det nästan jämnt mellan könen bland de som får den här typen av kommentarer ”Någon gång i veckan” eller oftare. Detta verkar vara en vanlig typ av kränkande kommentar som man får som krönikör, oavsett kön och tidning.

Dock är kvinnor och krönikörer inom kvälls-tidning/morgontidning överrepresenterade när det gäller att få denna typ av kränkning-ar dagligen. Denna typ har vi kategoriserat in i ”innehållsorienterade kränkningar” då den tydligt fokuserar på texten, det som är skrivet. Eftersom krönikörers huvudsakliga verksamhet består av att skriva texter, är det inte heller speciellt konstigt att ganska många får kränkande kommentarer om just den journalistiska färdigheten i dessa texter.

Diagram 2.2: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Ifrågasättande av din intelligens? Svar inom respektive kön, procent.

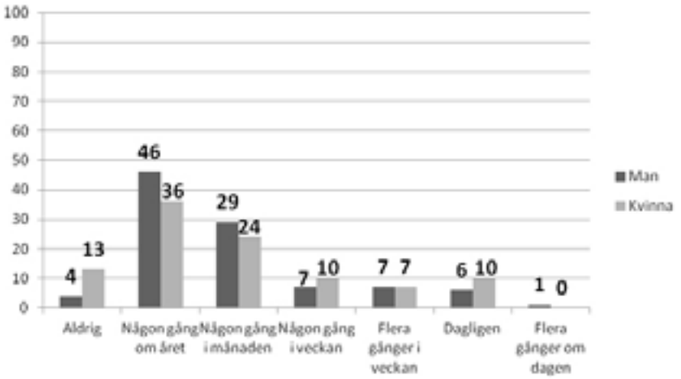

N-värde kvinnor:59, N-värde män: 109

Tabell 2.2: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Ifrågasättande av din intelligens? Svar inom respektive tidningstyp, procent.

Frekvens	Kvällstidning + Morgontidning Storstad	Landsortstidning
Aldrig	7	7
Någon gång om året	36	57
Någon gång i månaden	32	19
Någon gång i veckan	9	6
Flera gånger i veckan	6	9
Dagligen	9	2
Flera gånger om dagen	1	0

Analys:
I denna kategori är det också ganska jämnt mellan kvinnor och män, med viss övervikt på kvinnor. Mellan tidningarna är det relativt jämnt, med viss övervikt på kvällstid-ningar/morgontidningar när det gäller att få dem ofta. Detta verkar som en kommen-tar som krönikörer ganska ofta får, överlag. Vi tror dock att denna typ av kommentarer kan tolkas på olika sätt. Antingen som rena tillmälen, såsom ”dumhuvud” eller att man inte är tillräckligt kunnig eller påläst inom det man skriver om. I de intervjuer vi genomförde uttryckte vissa av personerna att de upplevde det som kränkande att bli ”uppläxade” av läsare och sedda som ”okunniga”. Kanske är så även fallet bland de som svarat på enkäten. Även denna kategori är ”innehållsorienterad” enligt vår uppdelning. Detta då kommentarer om intelligens i förlängningen innebär att man, enligt läsaren, har uppfattat något fel eller har fel i det man skriver om, alltså innehållet. Dock kan kommentarer som ”dumhuvud” eller ”pucko” upplevas som personangrepp.

N-värde kvälls-/morgontidning: 117,
N-värde landsortstidning: 52

Diagram 2.3: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Ideologiskt färgade tillmälen? Svar inom respektive kön, procent.

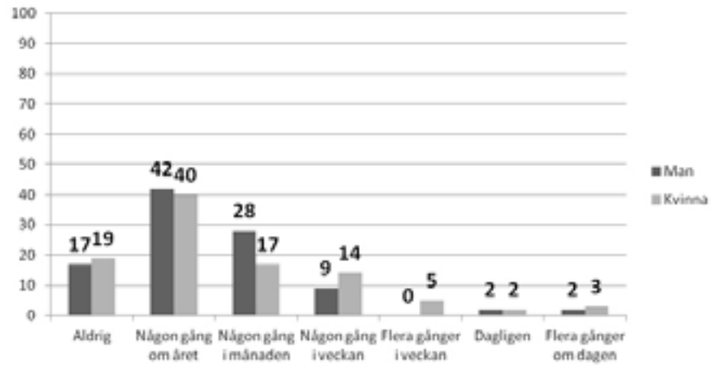

N-värde: Män 109, Kvinnor: 58

Tabell 2.3: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Ideologiskt färgade tillmälen? Svar inom respektive tidningstyp, procent.

Frekvens	Kvällstidning + Morgontidning Storstad	Landsortstidning
Aldrig	16	23
Någon gång om året	40	45
Någon gång i månaden	27	17
Någon gång i veckan	9	13
Flera gånger i veckan	3	0
Dagligen	2	2
Flera gånger om dagen	3	0

N-värde kvälls-/morgontidning: 116. N-värde landsortstidning: 53

Analys:
I denna typ av kommentar är det ingen större skillnad mellan tidningstyperna, men däremot påverkar kön. Att det ser ut som det gör i denna typ av kommentarer tror vi kan ha att göra med att kvinnliga ledarskribenter är en särskilt utsatt grupp bland krönikörer, och att det är främst dessa som ”drar upp” statistiken bland kvinnor. Vi har kopplat kvinnliga ledar-skribenter till vår teori om kvinnor och offentlighet och presenterar därför genren ”Ledare/Opinion/Politik” i en separat diskussion, längre fram.

Diagram 2.4: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Sexuella anspelningar? Svar inom respektive kön, procent.

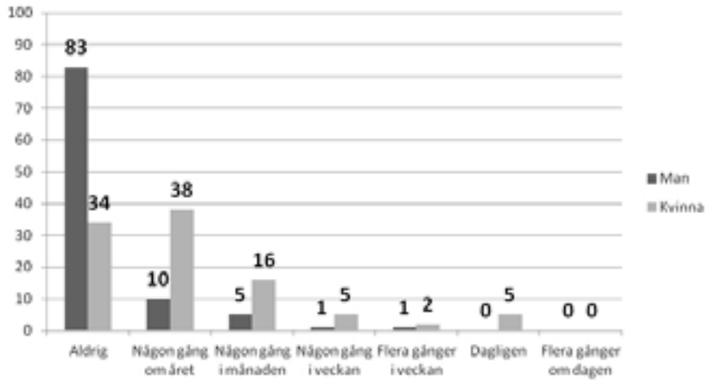

Tabell 2.4: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Sexuella anspelningar? Svar inom respektive tidningstyp, procent.

Frekvens	Kvällstidning + Morgontidning Storstad	Landsortstidning
Aldrig	59	83
Någon gång om året	21	17
Någon gång i månaden	12	0
Någon gång i veckan	3	0
Flera gånger i veckan	2	0
Dagligen	3	0
Flera gånger om dagen	0	0

N-värde kvälls-/morgontidning: 116, N-värde landsortstidning: 52

Analys:
Kvinnor får oftare sexuella anspelningar än män. Lägger man ihop de kvinnor som svarat ”någon gång i månaden” eller oftare blir andelen som får sexuella anspelningar 28 procent, alltså nästan var tredje kvinna. Detta att jämföra med män som, om man lägger ihop ”någon gång i månaden” kom-mer upp i 6 procent. I denna typ av kom-mentarer spelar också tidning roll. Ingen krönikör på en landsortstidning, vare sig kvinna eller man, svarade att de fick sexuella anspelningar mer ofta än någon gång om året. Att kvinnliga krönikörer (av våra re-sultat att döma speciellt de inom kvälls- och morgontidningar) får sexuella anspelningar går att koppla till vår teori om objektifiering av kvinnor i offentligheten. Kvinnor blir bedömda utifrån sitt kön och inte sin yrkes-roll, i en dikotomisk motsats till män. Det fungerar även förminskande att behandla någon som ett objekt istället för ett subjekt. Om man förutsätter en heterosexuell norm talar detta resultat även för att det är fler män som skriver kränkande kommentarer av den här typen. Även upplevelsen bland våra intervjupersoner är att det främst är män som skriver kränkande kommentarer till dem.

Diagram 2.5: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Sexistiska kommentarer? Svar inom respektive kön, procent.

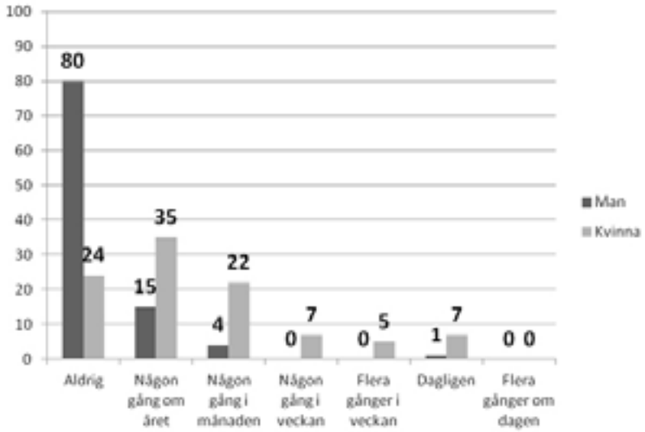

N-värde: Män 108, Kvinnor: 59

Tabell 2.5: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Sexistiska kommentarer? Svar inom respektive tidningstyp, procent.

Frekvens	Kvällstidning + Morgontidning Storstad	Landsortstidning
Aldrig	54	77
Någon gång om året	21	23
Någon gång i månaden	15	0
Någon gång i veckan	3	0
Flera gånger i veckan	3	0
Dagligen	4	0
Flera gånger om dagen	0	0

N-värde kvälls-/morgontidning: 116,
N-värde landsortstidning: 52

Analys:
Nästan var femte kvinnlig krönikör uppger att de får sexistiska kommentarer, alltså sådana kommentarer som de tolkar som riktade mot deras kön främst, någon gång i veckan eller oftare. Räknar man ihop de som svarat ”någon gång i månaden” eller oftare är resultatet 5 procent bland män och 41 procent bland kvinnor.

Dock spelar även tidningstyp stor roll. Inga av kvinnorna inom landsortspress svarade att de fick sexistiska kommentarer oftare än ”någon gång om året”. Vi misstänker att begreppet ”sexism”, på grund av den rådande debatten kring sexism mot kvinnor, har kommit att få betydelsen eller konnotationen ”som har med att du är kvinna att göra” snarare än ”som har med ditt kön att göra”. Vi tror därför att män i högre utsträckning inte tolkar kommentarer som sexistiska. Ändå visar skillnaderna att kvinnor(på kvälls- och morgontidningar) i högre grad ser sig som utsatta på grund av sitt kön och det är upplevelsen vi har varit intresserade av i frågan.

Diagram 2.6: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Kommentarer på ditt utseende? Svar inom respektive kön, procent.

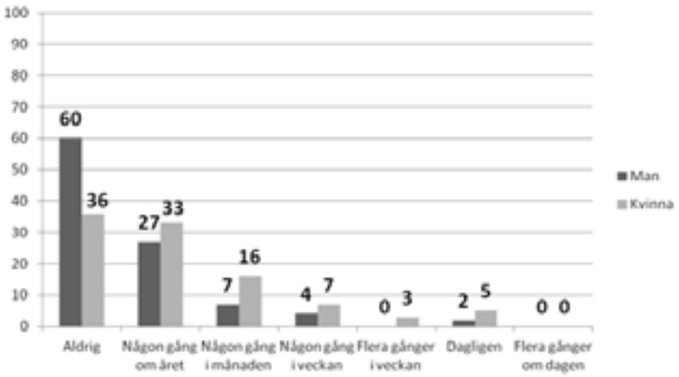

Tabell 2.6: Svar på frågan Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll: Kommentarer på ditt utseende? Svar inom respektive tidningstyp, procent.

Frekvens	Kvällstidning + Morgontidning Storstad	Landsortstidning
Aldrig	46	67
Någon gång om året	28	29
Någon gång i månaden	14	2
Någon gång i veckan	6	2
Flera gånger i veckan	2	0
Dagligen	4	0
Flera gånger om dagen	0	0

N-värde kvälls-/morgontidning: 116, N-värde landsortstidning: 52

Analys:
Att få kommentarer på sitt utseende verkar drabba ungefär en sjättedel av de kvinnliga krönikörerna någon gång i veckan eller oftare. Det är också vanligare att få denna typ av kommentarer på kvällstidningarna och morgontidningarna. Om man tittar endast på kvällstidningar kan man se att både män och kvinnor får denna kommentar i högre utsträckning än på de andra tidningarna. 35 procent av kvinnorna på kvällstidningar uppgav att de fick kommentarer på sitt utseende någon gång i veckan eller oftare, bland männen var denna siffra 14 procent. Kvällstidningarnas hårdprofilering av krönikörer kan vara en orsak till dessa siffror; stora bildbylines och många av krönikörerna är ”kändisar” som säkert annars också får kommentarer på utseende. På morgontidningarna låg siffran bland kvinnor på 11 procent, och män 2 procent. En man som skriver på en landsortstidning uppger att han får kommentarer på sitt utseende någon gång i veckan eller oftare. Dessa skillnader mellan tidningar visar förvisso att krönikörer på kvällstidningar är mer drabbade, men att könet på skribenten också spelar roll.

Genrespecifika påhopp

Vi har valt att redovisa förekomsten av olika kommentarer inom de enskilda genrerna ”**Ledare/Opinion/Politik”** och ”**Kultur/Nöje”.** Dels eftersom de utmärker sig i jämförelse med övriga genrer och dels för att de är områden som har en relativt jämn könsfördelning i Sverige idag. Något som Margareta Melin är inne på i *Gendered Journalism Cultures* (2008) och hänvisar till Monica Löfgren Nilssons forskning.

Politics, foreign news and culture have in 2005 as many men as women reporters. Still however, the general pattern remains the same: family is strongly dominated by women journalists and sports-, crime/court journalists and political columnists are even in 2005 almost exclusively men.

Gendered Journalism Cultures, sid. 117

Även om det inom ”Ledare/Opinion/Politik” är fler manliga kolumnister, både generellt sett och bland våra svarspersoner, är det ändå så pass många manliga och kvinnliga krönikörer som svarat att vi litar på resultaten för den genren.
Inom genren Kultur/Nöje utgör kvinnor en majoritet inom kategorierna ”sexuella anspelningar”, ”sexistiska kommentarer” och ”kommentarer på utseende”. Inom denna kategori är antalet svarande män och kvinnor nästan lika många (män: 22 och kvinnor:24), vilket gör att resultaten här är lätta att jämföra.

Inom vissa av kommentartyperna är även ”Sport” som genrer utmärkande. Dock är det en likhet i svaren mellan könen i flera av de olika typerna, vilket tyder på att sport som ämne genererar många kränkande kommentarer oavsett könet på skribenten. I kategorierna ”Objektifierande kränkningarna”, utmärker sig de kvinnliga sportkrönikörerna men vi har valt att ändå inte redovisa sport som genre separat, då det endast rör dig om sammanlagt fem stycken kvinnliga skribenter jämfört med sammanlagt 37 manliga. Att jämföra statistiken dem emellan kan därför vara missvisande.
Vi har valt att inte heller göra enskilda diagram över förekomsten av de olika kränkningarna inom kategorierna; ”Ekonomi”, ”Kåseri” och ”Övrigt”. Kategorierna är små med få krönikörer inom respektive kategori och därmed är det problematiskt att dra slutsatser eller generalisera utifrån resultaten.
I dessa diagram har vi slagit ihop svarskategorierna ”någon gång i veckan”, ”flera gånger i veckan”, ”dagligen” och ”flera gånger om dagen” till en kategori. Det är endast svaren i denna hopslagna kategori som redovisas.

Diagram 3.1: ***Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll:*** **Andel svar** ***Någon gång i veckan*** **eller oftare på frågan, inom genre Ledare/ Opinion/Politik, svar inom respektive kön, procent.**

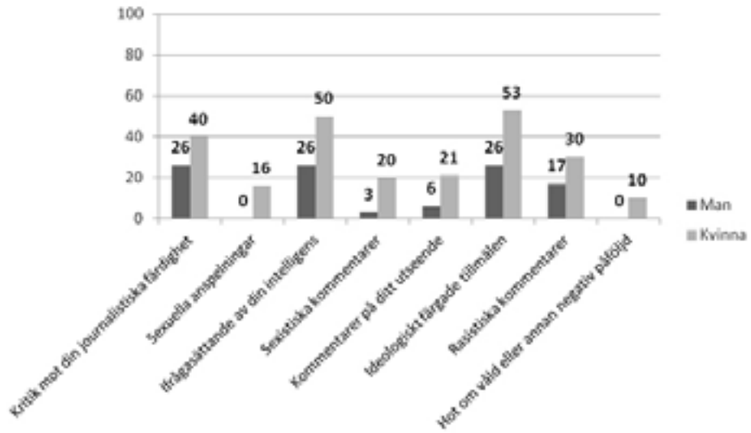

Minsta N-värde män: 34, Minsta N-värde kvinnor: 19

Analys:
Kvinnliga krönikörer som skriver inom genren Ledare/Opinion/Politik är den gruppen som uppger att de är mest utsatta för olika kränkande kommentarer; i alla typer av kommentarer är de oftare utsatta än sina manliga kollegor, och i de flesta också högre än kvinnor som skriver inom andra genrer.
Att skriva inom denna genre innebär med vår förståelse av könskodade arenor att man skriver på en traditionellt manlig domän; den politiska arenan. Resultatet går att koppla till teorin om att kvinnor som beträder en manligt förknippad offentlighet för det första bryter en könskod eller ett könskontrakt och därmed utifrån det genusteoretiska perspektivet automatiskt möter mer motstånd. För det andra blir de, i likhet med det resonemang som Edin och Widestedt drar, förolämpade på ett personligt plan

I offentligheten blir kvinnorna kränkta som privatpersoner, medan män kritiseras i sin egenskap av offentliga personer och därmed inte kränks på samma sätt.

Ur ”Bimbon och den manliga medielogiken”

fortsättning på nästa sida

Diagram 3.2: ***Hur ofta får du läsarkommentarer med följande innehåll:*** **Andel svar** ***Någon gång i veckan*** **eller oftare på frågan, inom genre Kultur/Nöje, svar inom respektive kön, procent.**

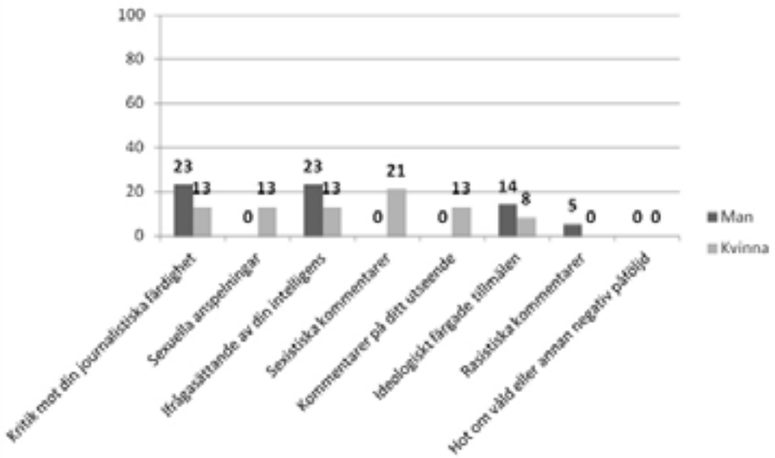

Minsta N-värde män: 22 Minsta N-värde kvinnor: 24

Analys:
Kultur/Nöje är en kategori som idag har många kvinnliga skribenter och som därför i högre grad än Ledare/Opinion/Politik kan ses som ett ”kvinnligt” område inom journalistiken. Det blir därför intressant att jämföra de olika genrerna med varandra.
Förutom kategorin ”Sexistiska kommentarer”, är förekomsten av kränkningar högre hos kvinnor inom Ledare/Opinion/Politik än hos kvinnor inom Kultur/Nöje. Resultatet styrker vår tes om att kvinnor utsätts för fler kränkande kommentarer inom traditionellt ”manliga” områden, det vill säga politik och opinion.
I diagrammet ovan ser vi att de kategorier av kränkningar där kvinnor utmärker sig, i likhet med vårt generella resultat, är inom de ”objektifierande kränkningarna”. Männen inom kultur/nöje är istället mer utsatta för kränkningar av typen ”kritik mot journalistisk färdighet” samt ”ifrågasättande av intelligens”.

F8: Påståenden om kränkande kommentarer

Hur man svarar på följande påståenden om kränkande kommentarer tror vi visar hur man förhåller sig till dem, om de påverkar en och var det kan få för konsekvenser.

Diagram 4.1: ***”Det har hänt att jag har undvikit att skriva om ett ämne för att slippa kränkande läsarkommentarer”,*** **svar inom respektive svarsalternativ och kön, procent**

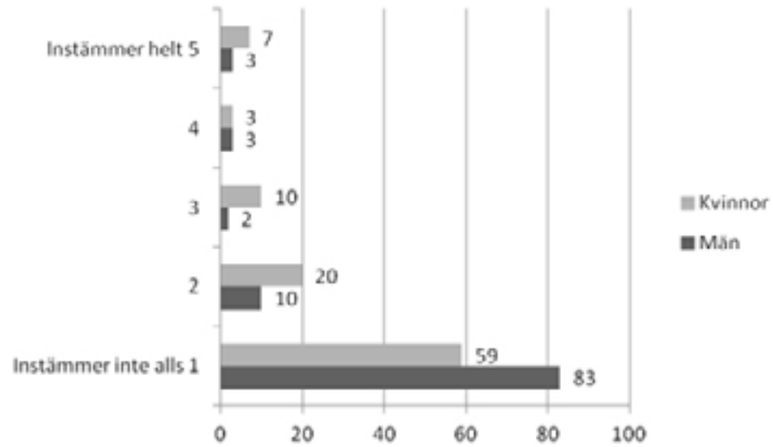

N-värde män: 109, N-värde kvinnor: 59

Analys:
En viss övervikt på kvinnor håller med om detta påstående. Dock är det ett intressant resultat ur vårt perspektiv då det ändå är en väsentligt större mängd manliga krönikörer som uppger att de inte instämmer alls, eller den näst lägsta kategorin (93 procent).

Samtliga av de krönikörer vi har intervjuat säger att de ”tänker efter” eller är mer noggranna när de skriver om ett känsligt ämne, för att de vet på förhand att det genererar många kommentarer och missuppfattningar. Detta är möjligen något som alla krönikörer har att förhålla sig till, vare sig man är kvinna eller man.

Diagram 4.2: ***”Jag har övervägt att sluta som krönikör på grund av de läsarkommentarer jag fått”,*** **svar inom respektive svarsalternativ och kön, procent**

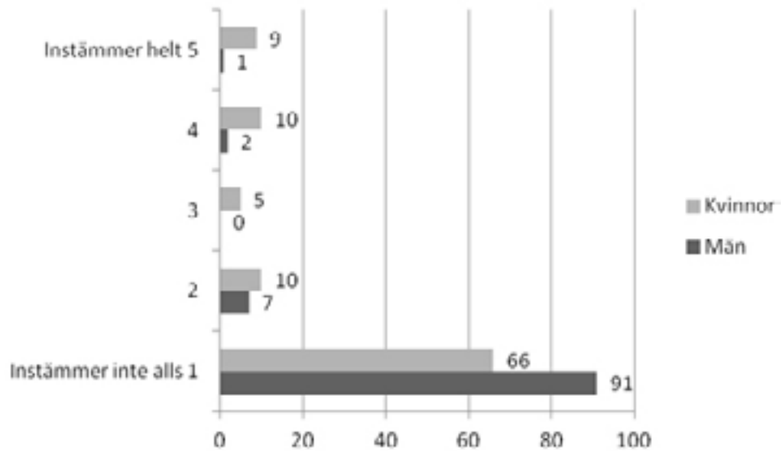

N-värde män: 108, N-värde kvinnor: 59

Analys: Resultaten i detta diagram är anmärkningsvärda. Framförallt när man slår ihop kategorierna 4 och 5, alltså ”instämmer helt” och 4:an som vi valt att tolka som ”instämmer nästan helt”, kan man se att 19 procent, nästan en femtedel av alla kvinnliga krönikörer har övervägt att sluta som krönikör på grund av de kommentarer de får. Detta att jämföra med män, som när man slår ihop kategorierna får 3 procent. Detta indikerar att kommentarerna är ett arbetsmiljöproblem för många kvinnliga krönikörer. Det visar också på att de kränkande kommentarerna verkligen upplevs som kränkande, och internaliseras i krönikörerna till den grad att de till och med tvivlar på om man verkligen ska fortsätta skriva.
En av taktikerna som Margareta Melin tar upp i *Gendered Journalism Cultures* är **flykt** (eng. flight). Dessa resultat kan tolkas som att kvinnor i högre grad än män överväger taktiken att lämna krönikörsrollen och därmed en hård och manligt definierad journalistkultur, för att verka på andra arenor där man är mindre utsatt.

Diagram 4.3: ***"Jag känner mig ofta nedstämd efter att ha läst läsarkommentarer om min text",*** **svar inom respektive svarsalternativ och kön, procent**

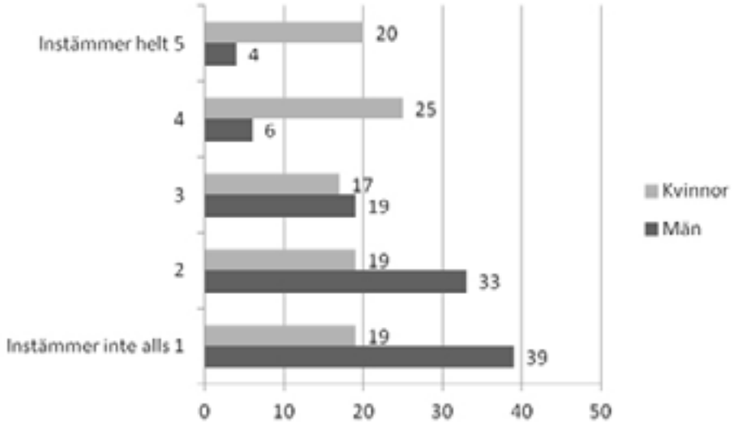

N-värde män: 109, N-värde kvinnor: 59

Analys:
Även detta resultat, framför allt när man slår ihop "instämmer helt" med det näst högsta värdet 4, åskådliggör att kvinnliga krönikörer upplever kommentarerna som ett större problem än männen. Nästan varannan kvinna (45 procent) svarar att de instämmer helt eller nästan helt på detta påstående, att jämföra med 10 procent av männen. Att känna sig nedstämd över att få kritik är inget ovanligt eller könsbundet, speciellt inte på texter som är av så subjektivt tyckande art som krönikor ofta är. Däremot kan ett samband finnas mellan dessa siffror och de resultat vi presenterat ovan, där man kan se att kvinnor i högre grad får en viss typ av kommentarer. Dessa kommentarer är objektifierande och personliga i sin natur, vilket förmodligen också påverkar en personligen i högre grad än innehållsorienterad kritik, även om den också kan vara hård att ta.

Diagram 4.4: ***"Jag känner mig ofta upprörd efter att ha läst läsarkommentarer på min text",*** **svar inom respektive svarsalternativ och kön, procent**

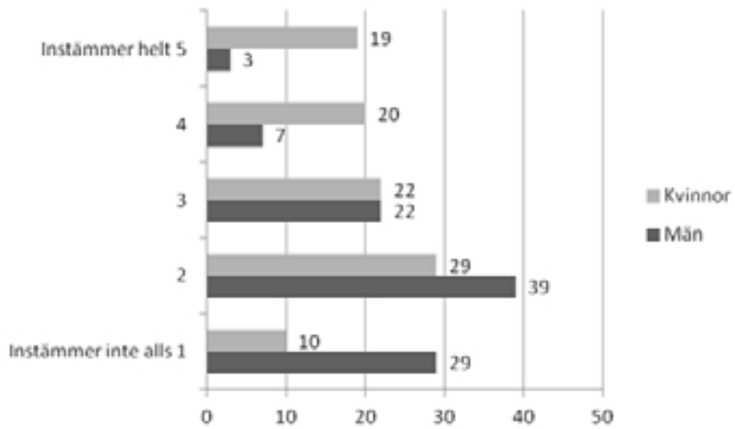

N-värde män: 109, N-värde kvinnor: 59

Analys:
Även i detta diagram är kvinnor överrepresenterade i de två översta kategorierna: 39 procent av kvinnorna säger att de instämmer helt eller nästan helt (4), att jämföra med 10 procent av männen. Dock kan man se att fler män blir upprörda än nedstämda (se föregående diagram). Med talspråk kan man översätta det till att man blir mer förbannad än ledsen. Eventuellt kan detta vara ett socialt accepterat uttryckssätt inom den könade journalistkulturen. Att höja rösten på sin arbetsplats kan anses mer "normalt" än att exempelvis bryta ihop och börja gråta. Det finns en tydlig könsdimension även i detta.

Diagram 4.5: ***"Kränkande läsarkommentarer påverkar mitt arbete negativt",*** **svar inom respektive svarsalternativ och kön, procent**

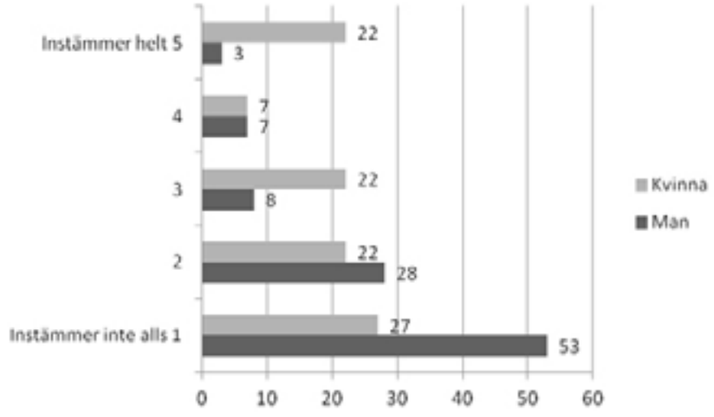

N-värde män: 109, N-värde kvinnor: 59

Analys:
Nästan var tredje kvinna (29 procent) instämmer helt eller nästan helt i att de kränkande läsarkommentarerna påverkar hennes arbete negativt.
Av männen är det 10 procent som svarar att de instämmer helt eller nästan helt. Detta tolkar vi som att de kränkande läsarkommentarerna, av kvinnor verkligen upplevs som ett arbetsmiljöproblem.

Sammanfattning: Enkät

Vi ville veta om kvinnliga krönikörer får fler, och en annan typ av kränkande läsarkommentarer än män och om de förhåller sig till dem på ett annat sätt. Våra enkätresultat pekar i den riktningen. Trots att kvinnors och mäns utsatthet ligger på en jämn nivå i vissa typer av kommentarer så får kvinnor i högre grad de typer av kommentarer som vi kategoriserat som "objektifierade kommentarer", alltså osakliga kommentarer riktade mot deras privatperson och inte mot innehållet eller ståndpunkten i texten.
Kvinnor upplever också i högre grad de kränkande kommentarerna som ett problem. De blir i mer nedstämda, upprörda och undviker ämnen i större utsträckning och framförallt är de överrepresenterade när det gäller övervägandet att sluta som krönikör på grund av kommentarerna. En hög andel kvinnor svarar också att läsarkommentarerna påverkar deras arbete negativt.
Vi har också sett att genre och tidningstyp spelar roll. Tidningstyp spelar större roll än kön i frågan om man överhuvudtaget fått kränkande kommentarer (F2). Även i frågan om typ av kränkande kommentar har vi sett att tidningstyp spelar roll; Kvinnliga krönikörer på landsortstidningar får inte alls i samma grad eller lika ofta de olika typerna av kommentarer som kvinnorna i rikstäckande dags- och kvällspress får. Det finns en skillnad mellan män och kvinnor inom landsortspress men den är inte lika markant som den mellan kvinnor och män inom den rikstäckande dags- och kvällspressen.
Den grupp som enligt vår undersökning drabbas allra värst av kränkande läsarkommentarer är kvinnor inom genren ledare/politik/opinion som skriver på kvällstidningar.

Slutsatser

Som vi redan varit inne på i de separata analyserna går flera av resultaten av vår enkät att koppla till flera av teorierna om krönikörsrollen, genus, offentlighet och könade journalistkulturer.
Svaren på frågan om man får kränkande kommentarer visar att krönikörsrollen är en utsatt roll. Över sjuttio procent på båda könen har någon gång fått kränkande kommentarer, och resultatet är särskilt högt för krönikörer på kvällstidning/morgontidning. Vi tror att det dels beror på den hårda profileringen av många krönikörer inom kvällspressen och den ökade interaktiviteten, främst på det rikstäckande tidningars sajter.
På frågan hur ofta man får kommentarer av en viss typ kan vi se att kvinnor (framförallt på kvälls- och morgontidningar) i högre utsträckning, och oftare får objektifierande kommentarer. Detta går i linje med teorin om att kränkningar som är riktade mot kvinnor i offentligheten ofta är av en mer personlig natur, och har med deras kön att göra. Detta för att de bryter en könskod genom att befinna sig där. Speciellt svaren bland kvinnliga ledarskribenter tyder på detta.
På påståendena svarar kvinnor i högre utsträckning än män att de på olika sätt påverkas negativt av kommentarerna de får, vilket man kan tolka som ett allmänt missnöje med situationen de är i. Befinner man sig, som kvinna i ett sammanhang som är könat, som i den könade journalistikkulturen, där man inte själv har makt över reglerna och normerna kan den här typen av kränkningar upplevas som ett större problem och mer hotfullt än om man vore säker på sin position.

För att bättre förstå hur läsarkommentarer kan påverka en krönikörs vardagliga arbete och vilka konsekvenser det kan få för ens arbete och självbild har vi intervjuat fyra krönikörer. Dessa representerar olika typer av tidningar och är i olika åldrar. Vi har även letat efter skillnader och likheter i deras berättelser och försökt koppla det till både vår statistik och våra teoretiska utgångspunkter. Först presenteras de fyra krönikörerna och deras erfarenheter i varsin artikel, sedan kommer vår analys av de intervjusvar vi fått och vilka slutsatser vi kan dra av dem.

Jenny Nordlander:

Kapad i DN-skrapan

Jenny Nordlander har fått många kränkande läsarkommentarer sen hon började arbeta på Dagens Nyheter. Men det värsta var när kollegorna på redaktionen kom fram och sa att hennes Facebook blivit kapad. Den gången blev hon rädd.

foto: Kaisa Andersson

Jenny Nordlander möter upp i receptionen i DN-skrapan. Hon är en kvart sen. Ytterligare en fängelsevakt har blivit misshandlad och som redaktör på webbtidningen måste hon snabbt få upp nyheten på förstasida. Hon visar in på redaktionen och pekar var kaffet står, sedan skyndar hon iväg igen.

Förutom att vara etta-redaktör för Dagens Nyheters webbsida har Jenny Nordlander dessutom en radioblogg på DN.se. Tidigare läste hon på journalistprogrammet i Göteborg och hade sin praktik på DN. Praktiken ledde till sommarjobb, som i sin tur ledde till en fast tjänst. Hon är 26 år men har under sin tid på tidningen redan hunnit arbeta som reporter och har dessutom skrivit krönikor för kultursidan under en period.

– Då ersatte jag Maria Schottenius och Clas Barkman, när de hade semester tror jag. Eller jag hade ju också semester när jag skrev men jag gjorde det ändå, för att jag ville.

Jenny Nordlander fyller på kaffekoppen och kommer in i den lilla telefonkuren med frostade glasväggar. Hon säger att hon fått kränkande kommentarer både som reporter och krönikör, men att skillnaden är att som reporter fick hon snarare kommentarer via mail än i kommentarfälten. Ofta får hon kommentarer av typen ”vem tror Jenny Nordlander att hon är” eller ”den där Jenny Nordlander vet ju ingenting” under artiklarna. De allra grövsta kommentarerna, som ”hora” eller ”fitta”, kommer istället via mail.

– DET SOM UPPRÖR MIG MEST ÄR när det blir uppenbart att de som skriver inte fattar att man är en människa, säger Jenny Nordlander och berättar att om hon ger svar på tal till de som kommenterat så händer det ibland att de ber om ursäkt och verkar skämmas för det de har skrivit.

– De sitter där och retar upp sig, så kan man ju vara själv. De tror nog inte att vi läser det heller, tror jag.

Hon tycker att man inom webbjournalistiken varit dålig på att bemöta läsarkommentarer. På så sätt har de som kommenterat fått känslan av att det inte är någon som ser vad de skriver, att ingen bryr sig om dem.

– Det är ju därför de blir arga, för de har ingenting att säga till om.

Jenny Nordlander har dessutom haft stalkers, eller ”förföljartyper” efter sig på nätet. För en tid sedan blev hennes Facebook-sida kapad av någon eller något virus, som hon själv uttrycker det. Det skickades ut mail från hennes Facebook. Bland annat till medarbetare på DN, som hon inte ens var vän med på Facebook och till journalister på Expressen och TT. Mailet inleddes med ”Hej! Det här är Jenny, jag ville bara berätta att nu har jag blivit sverigedemokrat och det är helt fantastiskt…” och så vidare. Bara någon dag senare gjorde någon en ny profil i Jenny Nordlanders namn. Personen hade kopierat foton som hon lagt upp på sin Facebook och gjort ett bildkollage där det stod att hon gillade sverigedemokraterna.

– Jag visste ju inte om det här. Det var skitjobbigt. Alltså jag vill ju inte att folk på Expressen ska tro att jag är rasist. Det är klart att många av mina kompisar trodde att det var ett skämt från mig. Men det var ju ett skittråkigt skämt, jag vill inte stå för det liksom.

MEN JENNY NORDLANDER kände att hon fick stöd från både kollegor och vänner.

– Det var många här som kom till mig och sa att det hade hänt, det var många som hörde av sig på Facebook som jag inte ens kände och det var säkert 150 personer som anmälde den här profilen som inte var jag. Och då känner man sig uppackad.

Även om kapningar av hennes identitet inte hör till vanligheterna, känner Jenny Nordlander dessutom att hon kan prata med folk på redaktionen när hon får kränkande kommentarer från läsare.

– Vi brukar ju skratta åt det tillsammans. ”Uh, nu är det någon som skrivit det här” eller ”Gud det här mailet fick jag” så skickar man det till alla och så pratar man lite om det. Och så har man någon kompis som blir skitförbannad och gör personresearch på dem, säger hon och skrattar.

De första gångerna hon fick kränkande kommentarer ifrågasatte hon sig själv. Det var när hon arbetade som reporter. Men inställningen till kommentarerna har förändrats med tiden och Jenny Nordlander säger att hon till och med vant sig.

– I början tyckte jag det var jobbigt och kände att ”jag har skrivit fel, jag kan ingenting”, men sen så skiter man i det. Skrattar åt det. Fast det sticker nog till lite ändå.

De kommentarer som gör henne mest upprörd är de hon enbart får för att hon är kvinna, till exempel ”hora”. Men hon tror att det finns en skillnad i ålder, att äldre kvinnor inte ses som lika hotfulla. Att vara kvinna och dessutom ung tror Jenny Nordlander förvärrar situationen ytterligare

– De känner att vi börjar ta plats och de tror att det betyder att de inte ska få någon plats. De är osäkra och det enda som gör dem säkra, falskt säkra, är att de kan förtrycka.

Texter om jämställdhet och invandring upprör särskilt mycket, men Jenny Nordlander tror att kvinnor ses som provokativa oavsett vad de skriver om.

– Framförallt tror jag att kvinnor som skriver överhuvudtaget får mycket skit för att de tar plats. Jag hör nästan ingenting från mina manliga kollegor. Det är ju tjejerna.

Men däremot tror Jenny Nordlander att de som skriver kommentarer av den typen är män. Om hon någon enstaka gång får kommentarer från kvinnor är det med saklig kritik och inte något kränkande eller nedlåtande.

– Det är alltid män. Det är aldrig några kvinnor, någonsin. Om någonting. Jag tror att det är machokulturen som har flyttat över till internet.

Det är dags för Jenny Nordlander att återgå till arbetet. Hon tar snabba steg över den ljuddämpande, gråa heltäckningsmattan. Framme vid sin arbetsplats knappar hon på tangentbordet och visar en mailväxling hon haft med en särskilt enträgen läsare. En man som har koll på allt hon gjort tidigare i sin karriär.

MEN ALL RESPONS FRÅN LÄSARNA ÄR INTE NEGATIV. Jenny Nordlander säger att kommentarer kan göra att man skärper sig, just för att man kommer ihåg att det faktiskt är folk som läser det man skriver. Kränkningar som ändå kommer med en ökad interaktivitet är ett problem som hon tycker att det vore bra om tidningsledningen kunde göra något åt, men att det är lättare sagt än gjort.

Även om hon har svårt att se vad lösningen på kränkande kommentarer skulle vara, så säger Jenny Nordlander att hon kan rekommendera andra att skriva krönikor. Enligt henne vore det fel lösning på problemet om man skulle undvika att bli krönikör.

– Det är som att ta av glasögonen på ett barn som blir mobbat för sina glasögon. Det är de som kommenterar som är dumma, det är de man måste göra något åt.

Linnea Andersson

Foto: Kaisa Andersson

Lisa Magnusson:

- Jag kan känna ett behov av att retas och jävlas, och att trycka dit folk som varit dumma mot mig

foto: Linnea Andersson

”Ibland skriver du bra saker i din kolumn på AB.. Men oftast ren jävla dynga. Vad beror det på? För lite kuk? Stryk som barn? Lärde dom dig att bräka ur sånt skräp på journalisthögskolan??”
Detta är kommentaren som Lisa Magnusson, krönikör på Rodeo får på sin Facebook en augustidag. Det är också kommentaren hon valde att publicera på sin blogg, med namn och bild på avsändaren, och offentligt svara på. Hon undrar som svar: ”Har du märkt en skillnad i kvaliteten på dina egna texter beroende på hur ofta du blir penetrerad?”

– Jag har faktiskt aldrig brytt mig. Jag tycker nästan att det är lite roligt. Ibland kan jag bli irriterad men det är inte som att jag tar åt mig och mår dåligt av det.

Detta säger Lisa Magnusson, lutad över ett glas läsk på ett folktomt fik i Vasastan i Stockholm. Hon har jobbat som frilansande krönikör i över sex år, till en början för Aftonbladet, där hon både bloggade och skrev krönikor i tidningen. Nu pluggar hon idéhistoria parallellt med skrivandet och beskriver sig själv som en ”bananskals-person”; en sån person som inte behöver söka skrivjobb aktivt, utan ramlar in på ett bananskal i något sammanhang. Det fasta sammanhanget är just nu ett frilansuppdrag på modesajten Rodeo där hon bloggar.

De kommentarer hon har fått ta emot under årens lopp är inget för den känsliga. Det har handlat om grova personliga påhopp, sexualisering och kommentarer på hennes utseende och kropp, att hon borde våldtas och i vissa fall rena dödshot. Att läsa någon av hennes krönikor kan innebära att man får se henne kallas ”hora”, ”fitta” och ”tutt-fia”

ATT HENNES TEXTER HAR GENERERAT SÅ MÅNGA REAKTIONER (under sin tid på Aftonbladet kunde vissa av hennes krönikor ha flera tusen kommentarer) tror hon kan bero på hur hon uttrycker sig, och att hon från början tyckte det var roligt.

– Jag var väldigt engagerad i början och tyckte att ”vad är meningen med att ha en blogg om man inte kommunicerar med dem som läser den och ger respons?”

Hon beskriver att hon på den tiden ”kampanjade” för att komma in på Aftonbladet och att få stanna kvar, och att hon gjorde mycket för att få uppmärksamhet – och uppmuntrade kommentarer. Även grova sådana.

– Jag gillade ju responsen väldigt mycket och triggade igång kommentarer också eftersom jag provocerade, säger hon. Jag har aldrig skrivit något enbart för att vara provocerande, men jag tycker däremot att det är ett bra knep att ta till om man vill nå ut med någonting.

Det är också en fråga om överlevnad – att bli läst eller inte, och hon talar om begreppet ”klickvänlighet” på nätkrönikor.

– Allting mäts ju i hur många klick man får. Och då är det ju jättebra med en diskussion för det bidrar till att länken sprids och att fler läser den.

Men även hon ledsnade efter ett tag när hon märkte att väldigt många av de kommentarer hon fick var osakliga och tog död på den sansade diskussionen i kommentarstrådarna. Hon beskriver att stämningen blev dålig och hon började med att radera kommentarer mer systematiskt. Hon tröttnade även på rollen som Aftonbladets ”unga arga tjej”, den som alltid skulle provocera kring vissa ämnen.

– De kunde säga ”Kan du inte skriva nåt om att alla hjärtans dag är dåligt?”. De ville ha den typen av texter. På sätt och vis passar den rollen mig väldigt bra, men jag ville skriva om kultur och politik och de höll mig kvar lite i den rollen kände jag.

Men även om hon nu lämnat Aftonbladet, som hon beskriver som ”kommentarstrollens mecka” tycker hon fortfarande att det är viktigt med interaktionen med läsarna, och svarar ofta syrligt på osakliga, sexistiska kommentarer, ibland via mail och ibland offentligt – såsom med den om hon fått för lite kuk.

– Jag kan ju känna ett behov också av att retas och jävlas, och att trycka dit folk som har varit dumma mot mig. Det bästa är ju att vara ironisk och att man driver med personen på ett sätt som inte går att ta på.

Hon berättar om ett standardiserat svarsmail hon skickar ut ibland till kommentatörer som skriver spaltmeter av kritik och personangrepp mot henne.

– ”Tack för ditt mail. Självklart har du rätt. Jag ber så hemskt mycket om ursäkt för den smärta jag har åsamkat dig och din familj. Förtvivlade hälsningar Lisa”.

– De fattar ju att man driver med dem men det finns ingenting för dem att kroka fast vid, för man argumenterar ju inte.

Men även om hon själv inte påverkas av de elaka kommentarerna hon får så tycker hon att hon kan se ett mönster i vilka sorts kommentarer som riktas till henne:

– Jag tror inte man skulle skriva så till en man. De här ”kommentarsfältsherrarna” finns ju överallt och rackar ner även på sånt som män skriver, men inte på samma sätt. Det här jätteaggressiva om att folk ska dö och knullas och våldtas – jag tror inte att män råkar ut för det i lika hög utsträckning.

Att det är kvinnor som råkar ut värst förklarar hon dels med att kvinnor ofta skriver personligare, och därför tar det mer personligt när man får kritik. Däremot beskriver hon inte sitt eget sätt att skriva som personligt.

– Jag tror att jag uppfattas som väldigt öppen och som att jag pratar mycket om mig själv, men jag gör det till en viss gräns. Jag är inte beredd att lämna ut saker som jag uppfattar som känsliga för mig och få kreti och pletis kommentarer på det. Man blir liksom en tydlig måltavla, säger hon.

– Men jag tror att alla som skriver eller liksom syns och hörs, blir någon sorts projektionsytor för folk, och även spyhinkar. Jag tror inte att de tror att de skriver till en människa, utan de är bara arga och vill få iväg någonting.

Lisa Magnusson tror inte heller att krönikörsrollen kanske passar alla och att de kränkande kommentarerna tyvärr är ett nödvändigt ont i yrket och en sits som tidningarna själva försatt sig i.

– Jag tänker att folk som bryter ihop kanske inte ska ha det här som yrke, att skriva ledartexter och krönikor, om man mår dåligt av det. När man är i offentligheten så måste man nog vara beredd på det. Jag tror ju inte att det går att få bort det på något vettigt sätt utan att man förlorar den här demokratiska funktionen. På Aftonbladet var de tidigare mycket för att man skulle bemöta kommentarerna och gå in i diskussionen på kommentatorsfälten och vara aktiva. Men nu har de nog ändrat policy. Men jag tror att när de väl har öppnat Pandoras ask så är det svårt att stänga den igen utan att anklagas för att vara odemokratiska.

Kaisa Andersson

foto: Linnea Andersson

– ”Tack för ditt mail. Självklart har du rätt. Jag ber så hemskt mycket om ursäkt för den smärta jag har åsamkat dig och din familj. Förtvivlade hälsningar Lisa”.

Linda Fagerström

- De tror ofta att jag är någon sjuttonårig tjej som inte vet något

Att skriva krönikor om konst kanske inte verkar så provocerande. Ändå får Linda Fagerström, konstkritiker på Helsingborgs Dagblad och doktor i konstvetenskap, e-post mitt i natten där någon äldre herre oroar sig för hennes bristande intelligens.

foto: privat

– Jag känner alltid obehag, man vänjer sig aldrig vid det, säger Linda Fagerström.

Hon är frilansande konstskribent och krönikör för Helsingborgs dagblad sedan nio år men arbetar annars som forskare och lektor på Malmö Högskola på institutionen för konst, kultur och kommunikationsvetenskap, K3. Hon får ofta kommentarer på sina texter i tidningen, sällan rena kränkningar, men ofta nedlåtande uttalanden om hennes bristande kompetens på området.

– Det är klart det är värst första gången. Jag blev rädd och fick en fullkomligt överdriven reaktion, trodde någon skulle skicka en bomb i min brevlåda och sådär.

HON SKRATTAR ÅT DET IDAG. Men det är inte alla dagar hon känner att hon orkar öppna de mail hon får.

– De står ofta i ämnesraden såsom ”dumt och oinsatt” eller ”fel, fel, fel” så man förstår vad det handlar om. Då är det inte alls säkert att jag läser dem direkt, för att jag bedömer att jag inte orkar just då eller att det är en dålig situation. Det är så himla olika, vissa dagar är man stark och andra inte, säger hon.

Det blir värre när de obehagliga mailen kommer efter arbetstid.

– När det kommer mail så kan det dyka upp i telefonen närsomhelst. Inte sällan kommer det sent på natten eller väldigt tidigt på morgonen. Sitter man på kontoret och det är mitt på dagen så är man nog inte lika sårbar, för man känner att man är i sin yrkesidentitet. Men om det bara är något man får sent på kvällen, hemma, så känns det ju mycket mer riktat mot en själv och man är mer mottaglig för det då.

Linda Fagerström har undervisat och forskat på en rad universitet i södra Sverige och har genus- och jämställdhetsperspektiv på konst och design som sitt huvudsakliga forskningsområde. Hon har även skrivit och varit redaktör för flera böcker på ämnet. Det är något som också märks i hennes texter menar hon, och det är ofta just ämnet jämställdhet som upprör.

– Om någon påpekar en obekväm sanning så är det klart att de som gynnas i den obalansen blir provocerade. I hundra procent av fallen när det gäller negativa kommentarer så är det män, säger hon.

Sin digra meritlista och erfarenhet till trots får hon mail som hon upplever som uppläxande, och fördomsfulla.

– De tror ofta att jag är någon sjuttonårig tjej som inte vet något om något. Snarare än att ”här kommer du din gamla tråkiga feminist” så utgår de från att ”det här är någon dum brud, hon vet ingenting”.

ATT KVINNOR KRÄNKS på grund av sitt kön är något som inte är unikt för krönikörer, utan alla kvinnor, menar hon. Och att det finns en större acceptans för att män säger kränkande saker till kvinnor än tvärtom.

– Det gäller inte alls bara detta. Det gäller också hur du blir bemött på bussen eller i affären eller var som helst. Det betraktas ju också fortfarande som något nytt. Den första kvinnliga nyhetsuppläsaren i radio möttes ju också av en sådan enorm klagostorm, att det var oseriöst att låta kvinnor läsa nyheter i radio. Där är vi ju inte nu men det verkar fortfarande vara provocerande för många män med kvinnor som uppträder i offentligheten.

Tvärtom från de manliga avsändarna är de kvinnor som skriver ofta positiva.

– Jag hade skrivit om en utställning med Pablo Picasso och jag hade skrivit att det var fruktansvärda kvinnobilder och att jag inte begrep varför de visade dem. Då fick jag en sådan oerhörd stor kärlek från kvinnliga läsare. Det kom mail efter mail med positiva reaktioner på att någon äntligen sa de här sakerna.

Linda Fagerström söker avsiktligt inte upp sina egna artiklar på nätet för att läsa eventuella kommentarer. Men mailen läser hon, och har ofta reflekterat över vad som driver dessa män att skriva.

– Jag skulle dra mig oerhört för att maila en vilt främmande människa och med överlägsen ton berätta att ”du, min lilla vän, du förstår ingenting”. Den reflexen bor inte i mig. Vad är det som gör att man ändå tar fram datorn och plockar upp ett mail och skriver adressen och formulerar sig, det tar ju ändå lite energi. Under hela den långa stunden, tänker han inte en enda gång då att ”nej, vem är jag att sitta här och tillrättavisa henne”? Den tanken verkar de aldrig slås av utan de tänker ”detta är min mänskliga rättighet att tillrättavisa kvinnliga krönikörer”.

MEN HON VILL OCKSÅ POÄNGTERA att hon inte är den som råkar värst ut. Hon tycker också att det är allvarligare att just kvinnliga ledarskribenter råkar ut för mycket hat och kränkande kommentarer.

– Jag vet ju samtidigt att det inte är en promille så jobbigt för mig som för dem. De är ju ändå opinionsbildande och en stor och viktig del av tidningens identitet. Det handlar inte om att bara lättvindigt sätta fingret i luften och känna efter på något snabbt och enkelt ämne. I ett demokratiskt samhälle med yttrandefrihet är ju tidningarnas ledarsidor ett oerhört viktigt inslag. Det känns som att de måste stå säkra vad sin än händer, säger hon.

Eftersom hon frilansar tycker hon inte att det ingår i hennes uppdrag att utsätta sig för kommentarstrådarna och detta är något hon tycker är viktigt att understryka.

– Man ska kolla vad som ingår i ens uppgift. Ingår det att svara på mail från läsare eller inte? Det borde klargöras.

Ändå säger hon att hon har fått mycket stöd från redaktionen. Hon berättar att en man som skrev till henne hade vidarebefordrat samma mail till Helsingborgs Dagblads redaktion så att de skulle kunna se vad han skrivit, i ett tydligt syfte att göra bort henne inför sina kollegor. Då svarade hon skarpt tillbaka, även då med en kopia till redaktionen. Kort därpå kom ett svar från redaktionen som var mycket uppskattande och stöttande. Hon tycker det är viktigt att man som krönikör har ett stort nätverk av kollegor för att hantera den flod av kommentarer som kan komma in. Speciellt i början av ens karriär.

– Att man pratar med andra som jobbar med samma sak, att jämföra och diskutera. För när man pekar ut saker och nämner dem vid namn så är de inte lika skrämmande längre. Det gör ju att man i bästa fall bara kan skratta åt det.

Kaisa Andersson

Linda Fagerström tror att de kvinnliga ledarskribenterna i rikspressen råkar värre ut än andra grupper krönikörer. Hon tycker man borde värna om dem särskilt eftersom de har en viktig demokratisk funktion.

Foto: Kaisa Andersson

Eskil Fagerström

- Det är mer provocerande med en kvinna som skriver med auktoritet

Varje vecka skriver Eskil Fagerström en krönika om sin hemstad Lund.
Även om det hör till undantagen att han får kränkande läsarkommentarer så har det hänt. Till exempel när han skrivit om jämställdhet.
– Det finns ju en massa gubbstruttar i alla åldrar som tycker det är provocerande.

Eskil Fagerström svarar i telefonen från sin arbetsplats på Sydsvenska Dagbladet. Här har han arbetat i åtta år på den lokala redaktionen i Lund. Han är reporter och biträdande nyhetschef och sedan 2005 även krönikör.

– Jag är ju inte någon särskilt personlig krönikör. Jag skriver om saker jag själv varit med om, men det handlar ju också om att kommentera saker som händer i stan och saker som är på gång.

Eskil Fagerström säger att han sällan får kränkande kommentarer och att han faktiskt varit värre utsatt som reporter än som krönikör. Att han är både reporter och krönikör tror han påverkar sitt sätt att skriva. Eftersom han måste kunna göra reporterjobb med någon slags trovärdighet i behåll kan han inte skriva alltför subjektiva krönikor.

– Jag tror att mitt sätt att skriva inte är så polemiskt. Jag försöker mer ge perspektiv än att ta hård ställning. Och det handlar nog om det faktum att jag har arbetat som reporter också.

NÄR ESKIL FAGERSTRÖM BÖRJADE SKRIVA krönikor förvånades han över hur pass länge en text kan leva kvar hos läsarna. Det har gjort att han nuförtiden tänker efter ännu mer innan han skriver.

– Nu sist här om morgonen fick jag ett mail från en kompis som hade läst Ulf Lundells senaste roman där han ägnar, tja, en halv sida ungefär åt en krönika som jag har skrivit. Mitt namn nämns inte men han har refererat den och den krönikan var från 2008.

Trots sin egen beskrivning om att han sällan skriver i polemik, verkar ändå vissa ämnen väcka starka känslor. Till exempel klimatpolitik. Och det som upprör eller engagerar får en ännu längre livslängd hos läsarna.

– Jag skrev en nyhetsartikel som handlade om sådana som förnekar att klimatförändringarna har ägt rum och efter fyra, fem år så är det fortfarande den träff som ligger överst på nätet om man söker på mitt namn. Av någon jävla anledning.

Det är inte originallänken till artikeln som Eskil Fagerström skrev, som kommer upp när man söker på hans namn. Istället kommer man till en blogg där en mängd personer refererar till och debatterar innehållet i artikeln.

Foto: Peter Frennesson, Sydsvenskan

– Och så är det med krönikor också. Vilken som helst av dem kan dyka upp när som helst. Det kan göra en lite försiktigt faktiskt.

FÖRUTOM KLIMATFÖRÄNDRINGARNA har även hans krönikor om jämställdhet genererat många arga kommentarer. Speciellt när det handlat om bristen på jämställdhet inom Lunds universitet.

– Det finns ju en massa gubbstruttar i alla åldrar som tycker det är provocerande att man säger att det inte duger att det är så mycket som är ojämställt, säger Eskil Fagerström skrattandes.

Han tycker inte att det är särskilt konstigt att folk reagerar starkt på kritik mot universitetet, eftersom det är en väldigt konservativ organisation som samtidigt värdesätts av många Lundabor.

Foto: Kaisa Andersson

– Så får man höra att man är dum i huvudet och att man inte vet hur det funkar egentligen och att det nog är för att jag inte själv fick vara med i studentlivet när jag pluggade. Eller att man hatar unga.

FÖR DET MESTA TAR HAN INTE SÅ ILLA UPP av de kommentarer han får, men ibland tycker Eskil Fagerström att det är jobbigt att gå ut på stan när han skrivit. Han beskriver sig själv som en ”kvarts-offentlig” person i Lund och tror att oviljan att gå ut beror på att många känner igen honom. Oftast är de som kommer fram och pratar med honom positiva, men det händer även att folk är arga.

– Man orkar inte fronta alla dagar. Jag tycker inte så mycket om att vara ute på lördagar när jag skrivit till exempel, för att man inte riktigt vet vilka reaktioner man kommer få.

Även om Eskil Fagerström själv inte får så många kränkande kommentarer, tror han att situationen hade varit annorlunda om han var kvinna. Han är övertygad om att det är värre för kvinnor som är krönikörer och hör ofta exempel från kvinnliga kollegor.

– Det är väl av en annan typ, sexistiska kommentarer framförallt och fler som ifrågasätter deras kompetens. Liksom farbröder som ska berätta hur det egentligen ligger till och att de har missuppfattat allting. Jag tror att det är provocerande med en kvinna som tycker och skriver med auktoritet faktiskt.

Även om det inte gäller majoriteten så tror han att det finns en hel del bland de ”anonyma tokstollarna” som blir uppjagade av kvinnor som skriver åsiktsmaterial.

– Det är ju mer provocerande med kvinnor som inte ber om ursäkt för att de tycker någonting eller för att de tar plats.

ESKIL FAGERSTRÖM TROR ATT det känns värre att få kränkande kommentarer om man inte har uppbackning från en stor organisation. Till exempel tror han att det kan vara svårt för frilansande journalister, om de inte känner var gränsen går för kommentarer eller är osäkra på om de har redaktionen bakom sig. För honom har medarbetarna på Sydsvenskan varit ett stöd och han går alltid till närmsta chef om det är något som känns det minsta jobbigt. Han tycker att det är viktigt att allt samlas centralt på tidningen, så att man kan se om de kränkande kommentarerna ökar eller minskar. Trots att han tycker att det kan vara svårt att hantera vissa läsarkommentarer, händer det ibland att han ger sig in i diskussioner med läsarna. Han menar att det är något man bör göra som journalist.

Linnea Andersson

Sammanfattning

krönikörer och kränkande läsarkommentarer

De fyra krönikörer vi har intervjuat har erfarenheter av att vara krönikörer från olika typer av tidningar. Lisa Magnusson från en kvällstidning (Aftonbladet), Jenny Nordlander och Eskil Fagerström från en var av de fyra stora morgontidningarna (Dagens Nyheter respektive Sydsvenska Dagbladet) och Linda Fagerström från en större landsortstidning (Helsingborgs Dagblad). De har skrivit krönikor olika länge och är i olika åldrar, mellan 26 och 40 år.

Vi har intervjuat dem om deras erfarenhet av kränkande läsarkommentarer och hur de hanterar denna typ av kommentarer. Vi är medvetna om att det inte går att dra generella slutsatser om människors sätt att hantera kränkningar, utifrån enstaka intervjuer. Men vi tycker ändå att deras berättelser är intressanta. Därför vill vi lyfta fram de likheter och skillnader som finns i deras erfarenheter och synsätt.

Alla fyra berättar om en vardag som innefattar att få regelbundna läsarkommentarer, både positiva och negativa. De har alla ett sätt att förhålla sig till negativa, eller kränkande kommentarer som de får. Lisa Magnusson är den som verkar få grövst kommentarer, detta bekräftar vårt resultat att krönikörer inom kvällspressen är värre utsatta. Hon säger också att de kränkande kommentarerna har minskat sedan hon slutade skriva för Aftonbladet. Jenny Nordlander är yngst och har jobbat kortast tid som krönikör. Ändå har hon fått ta emot många kränkande kommentarer under sin korta tid som aktiv krönikör och bloggare. Linda Fagerström är inte tidningskrönikör främst, utan verkar även i ett annat sammanhang som forskare och akademiker. Hon berättar om nedlåtande läsarkommentarer, men får inte särskilt aggressiva påhopp. Eskil Fagerström är både reporter och krönikör och säger att de reaktioner han får visserligen kan vara negativa men inte särskilt ofta kränkande.

Linda Fagerström och Jenny Nordlander är de två som uppger att de blivit rädda för sin säkerhet, efter att ha fått kommentarer. Linda trodde någon skulle lägga en bomb i hennes brevlåda och Jenny berättade, att efter att hennes facebook-konto kapats och en man börjat skriva många mail med uppgifter om vad hon gjort tidigare i sitt liv och sin karriär, så var hon rädd när att någon skulle ”hoppa fram” när hon skulle gå hem från kontoret på kvällen. Det är också Jenny och Linda som säger att de väljer tillfällena när de läser kommentarer, att de bara gör det när de känner sig känslomässigt stabila och mår bra.

Lisa Magnusson menar att det är främst hur man skriver om något, till exempel att man skriver provokativt, och inte ämnet i sig som genererar kränkande kommentarer. Jenny Nordlander och Linda Fagerström menade tvärtom att ämnet spelar roll för de rektioner man får och uppgav ämnet jämställdhet och jämlikhetsfrågor som sådana. Även Eskil Fagerström säger att jämställdhet är ett av de få ämnen där han faktiskt får kränkande kommentarer, men säger också att sättet han själv skriver inte är speciellt ”polemiskt” och därför får han inte så många kommentarer av den typen.

Alla intervjuade krönikörer visar tecken på strategier, eller taktiker, för att hantera kränkande kommentarer.

Lisa Magnusson genom att ”sätta hårt mot hårt”, svara kommentatorerna på ett ironiskt och nedsättande sätt, publicera deras kränkningar offentligt och ändra i kommentarerna innan de publiceras så att de framstår som dumma. Lisas inställning till kommentarerna, som hon ofta ser som en utmaning och en del av krönikörsrollen, känns igen i taktiken ”one of the boys”, som vi beskrivs i vår tidigare teoridel. Vi tolkar hennes svar som att hon inte tror att systemet (i detta fall kommentarfältsklimatet/funktionen) kan ändras, utan att man måste spela inom ramen för vad som redan finns och inte låta sig tryckas ner.

Jenny Nordlander har strategin att svara på kommentarerna, ofta syrligt på de som är osakliga eller kränkande. Hon låter bli att ta bort kommentarer från sin blogg som är riktade mot henne, hon vill visa att hon inte är rädd eller tar åt sig av personangrepp. Även hon säger att det är en del av att vara ”en riktig journalist” och att hon känner sig lite stolt att hon inte tar åt sig längre. Även detta förhållningssätt passar in på ”One of the boys”- taktiken. Den syn på journalistrollen som är den rådande är att man ska vara tuff och inte ta åt sig.

Linda Fagerström har en något annorlunda syn på kommentarerna. Hon tycker inte att det ingår i sitt uppdrag att svara på kommentarer. Detta kanske främst för att hon är frilans och inte får betalt för den tid hon då skulle ägna åt interaktivitet. Men vi tolkar även hennes svar som att hon tycker att det är ett problem att det ska ingå i journalistrollen. Detta utvecklar hon särskilt i sitt resonemang om kvinnliga ledarskribenters särskilda utsatthet. Hon skriver oftast med ett genusperspektiv, något som hon vet väcker reaktioner, men ser som viktigt just därför. Därför passar delar av hennes resonemang in på taktiken ”One of the girls”; att man ser det som ett en del av det journalistiska uppdraget att sprida kunskap om viktiga ämnen och perspektiv, även om de ses ned på av andra och som är typiskt ”kvinnliga”.

Eskil Fagerström är svårare att placera in i en taktik i Margareta Melins mening, eftersom han utgör en del av den dominerande ”manliga” majoritet som finns inom det journalistiska fältet. Däremot har han förhållningssätt till de kränkande kommentarerna. Han undviker ibland att gå ut på stan efter att han skrivit en krönika, för att slippa vara måltavla för folks reaktioner eller behöva prata om sin krönika med allmänheten. Men han poängterar att han tycker att det ingår i krönikörs- och journalistrollen att vara aktiv i läsarkontakten; ett vanligt förhållningssätt inom den rådande samsynen i vad journalistrollen är och bör vara (vilket Nygren i vår teoridel är inne på).

Både Lisa Magnusson och Jenny Nordlander pratar om att ”mjuka” (kvinnliga) ämnen såsom mode, barn, familj ofta ses som något fult, fjantigt eller mindre värt – både inom journalistiken och av allmänheten. Detta apropå frågan om kvinnor som skriver om traditionellt ”kvinnliga” ämnen får mindre kränkande kommentarer än de som skriver om hårda, ”manliga” ämnen. De menar att dessa kvinnor får lika mycket negativitet just för att ämnet i sig ses som mindre värt eller ytligt. Resonemanget stämmer överens med teorin om könskodning inom journalistiken, där ämnen värderas utifrån en norm om ”manliga” ämnen som viktigare och mer värda.
Dock säger både Lisa och Jenny, och även Linda och Eskil att det som provocerar kommentatorerna är att kvinnor överhuvudtaget tar plats i offentligheten, och därmed inträder en manlig arena. På så sätt bryter man mot det rådande genuskontraktet och de könskoder som gäller, vilka vi beskriver i vår teoridel.

Alla fyra poängterar vikten av att ha stöd i sin omgivning. Både Lisa, Linda och Jenny pratar om att få avlastning från andra i samma situation (andra frilansande kvinnliga krönikörer eller från redaktionen), att kunna skratta åt det tillsammans, jämföra kommentarer och ventilera. Eskil säger att han aldrig tar med sig irritationen över kommentarerna hem, men att han känner att han alltid kan gå till en chef om något känns jobbigt. Anneli Häyrén Weinestål, forskare på könskränkningar i arbetsmiljö, nämner just dialogen med andra som det bästa sättet att parera internalisering av negativa omdömen om sig själv.

Alla tre intervjuade kvinnor hade en tydlig bild av vem det är som skriver de kränkande kommentarerna. De beskrev ”kommentarfältstrollet” med psykologiserande termer, beskrev attribut och kommentatorns förhållningssätt till dem och sin omgivning. Detta menar vi indikerar på att man som kvinnlig krönikör känner att man måste förhålla sig till och göra sig en bild av ”förövaren”. Detta förmodligen för att man faktiskt har tagit illa vid sig, vilket inte är förvånande med tanke på hur grova kränkningar de emellanåt har fått ta emot. Det kan ses som en psykologisk mekanism och ett sätt att försvara sig, för att inte låta kritiken internaliseras i sig själv. Nedan har vi, med deras ord, försökt fånga karaktärsdrag hos det typiska ”kommentarfältstrollet”:

Kommentarsfältstrollet - vem är han?

Citat från intervjuer med Jenny Nordlander, Lisa Magnusson, Linda Fagerström och Eskil Fagerström

Illustration Trollet: Kaisa Andersson
Bearbetning: Linnea Andersson

KOMMENTAR:

Åsa Moberg - krönikör med lång erfarenhet

Foto: Amina Manzoor

Åsa Moberg var en pionjär när hon som en arg, tjugoårig kvinna började på Aftonbladet. Genom åren har hon fått både skrämmande och lustiga kommentarer från läsare och även rena hot. En man förföljde henne i tio år.
– Min dåvarande sambo föreslog att vi skulle skaffa schäfer.

Tror du att män och kvinnor får olika typer av kommentarer?
- Jag tror unga kvinnor får kommentarer av en helt speciell sort som alla andra slipper, inklusive jag själv för jag är ju ingen ung kvinna längre.

Vad fick du för kommentarer när du var ung?
- Jag minns inte i detalj men jag minns att det var väldigt många knäppskallar som hörde av sig och en del var direkt hotfulla, som ”vi vet var du bor” och den sorten. Det var både våldshot och sexuella hot. Det var tillräckligt många för att min dåvarande sambo föreslog att vi skulle skaffa en schäfer. Nu kan jag skratta åt det för jag har väldigt svårt att tro att det fanns någon reell hotbild mot mig. Men det fanns många som uppträdde obehagligt.

Åsa Moberg minns särskilt en man som var intagen på mentalsjukhus, men som sökte upp henne när han hade permission. Han gick rakt in på Aftonbladet, som inte hade några vakter på den tiden och när hon kom ut från sitt rum kom han ut från toaletten mitt emot.
-Han var en väldigt sjuk kille som såg helt normal ut och var ung och snygg. Han hade en hel fantasivärld där han var gift med mig och där han gjorde alla möjliga saker med mig. Det var väldigt obehagligt.

Förföljelserna höll på i tio år. En gång kom mannen till och med gående förbi Åsa Mobergs hus, som låg flera mil från Stockholm. Men händelserna var inget som togs upp på redaktionen, den ende Åsa Moberg pratade bara med var sin dåvarande sambo.

Hur kom det sig att man inte pratade om det på redaktionen tror du?
-Det är väl som med sexuella trakasserier, det var inget som fanns överhuvudtaget. Jag menar det fanns, men man pratade inte om det. Orden fanns inte, samtalet fanns inte. Jag hade inte en tanke på att redaktionen skulle reagera, det var liksom inget som ingick i det offentliga samtalet överhuvudtaget.
Pratade du med dina vänner, eller privat om det?
- Nej. Jag tror faktiskt jag trodde att det hörde till, att var man en offentlig person så fick man finna sig i sådant. Och om man jag, var en ung, vacker flicka med väldigt långt hår så fick man finna sig i allt möjligt. Det var alla möjliga som klappade en på håret hela tiden, ibland av ren vänlighet men ibland kände man att det var något annat.

Åsa Moberg känner igen sig i de unga kvinnor som upplever sig infösta i en roll som ”unga och arga”. Att redaktionen vill att man ska vara på ett visst sätt och skriva om vissa saker.
- Jag var ju den första i den kategorin, så jag förstod ju inte mekanismen i det där då. Jag vet att jag i princip undvek att vara på redaktionen om det gick och det gjorde mig väldigt impopulär på redaktionen. Jag hade bra stöd från vissa chefer men jag var inte någon populär medarbetare kollektivt. Men jag kom in som tjugoåring från gatan och hade ingen utbildning och blev någonting stort och upphöjt direkt. Det kan man ju inte förvänta sig att de andra tyckte var så kul, så det hade jag stor förståelse för.

Det som Åsa Moberg upplevde som mest skrämmande var just hoten och förföljarna, men hon fick dessutom ofta höra saker i stil med att ”det enda du behöver är en stor kuk”. Dock tog hon inte så illa upp av de kommentarerna eftersom hon tänkte att de inte angick henne personligen.
- Det här är lite sjuka typer tänkte jag, det får man förstå att det finns sådana.

Tror du att internet spelar in på något sätt, att man kan vara anonym när man kommenterar?
-Det kunde man ju även med vanliga posten. Alla obehagliga kommentarer som jag fick var ju anonyma. Jag tror att anonymiteten alltid har varit en förutsättning för att folk ska uttrycka sina hotfulla tankar, men det är ju mycket lättare att mångfaldiga dem nu. Så på det sättet ökar väl trycket.

Åsa Moberg är författare och journalist. Hon är bland annat nyhetskrönikör på Dagens Nyheter.
Hon började som kolumnist på Aftonbladet 1968.

Får du läsarkommentarer idag?
-Ja, men kränkande kommentarer tycker jag nog är väldigt sällsynt. På rak arm kan jag inte minnas några de senaste åren. Det tror jag har att göra med att jag är en äldre dam, äldre kvinnor är mycket mindre hotfulla och väcker mindre aggressioner.

På vilket sätt är man mer hotfull som ung kvinna?
- Generellt sett är unga kvinnor ett hot mot unga män, eftersom unga kvinnor håller på att ta makten på alla områden. Jag tror det är en sorts rörelse i samhället. Jag förstår att det är jobbigt för många unga män och särskilt för de som har det extra svårt. De växer ju upp nu för tiden i en helt kvinnodominerad vardag, det är kvinnor i förskolan, det är kvinnor i skolan och så är det kvinnor i hela socialsvängen. Och sen är det dessutom de här unga kvinnorna i medievärlden som börjar dominera, de som berättar. De är de som bestämmer världsbilden nu för tiden och jag kan förstå att det är väldigt frustrerande.

Linnea Andersson

Johan Lif,
skyddsombud på Svenska Journalistförbundet

Johan Lif är regionalt skyddsombud på Svenska Journalistförbundet med arbetsmiljöfrågor som sitt huvudområde. Han menar att kränkande läsarkommentarer och hätskt debattklimat på kommentarsfälten förvisso har diskuterats ur ett publicistiskt perspektiv, men sällan ur ett arbetsmiljöperspektiv.
– Allting som påverkar arbetsmiljön är en arbetsmiljöfråga. Det spelar ju egentligen ingen roll om det är en procent eller hundra procent som svarar att de blir kränkta, det räcker ju med att en person uppfattar något som ett arbetsmiljöproblem för att det ska bli det.

– Arbetsgivaren måste vidta alla tänkbara åtgärder för att arbetsmiljön ska bli så bra som möjligt. Kommentarer av den här typen är ett arbetsmiljöproblem, och då måste man beakta det ur ett arbetsmiljöperspektiv. Och där är det väldigt tydligt att ansvaret för att en anställd ska ha en god arbetsmiljö, oavsett bransch, oavsett del av arbetsmarknaden, faller på arbetsgivaren, säger Johan Lif.

Vad dessa åtgärder kan vara är däremot en svårare fråga att svara på.

– Det är klart att man kan tänka sig att man stänger kommentarerna, men jag säger inte att vi rekommenderar det, det är inte SJF:s ståndpunkt, utan det är något man måste resonera om utifrån lokala förutsättningar och de konkreta problem som finns, men det kan ju vara en tänkbar åtgärd. Men sen är det ju förstås frågan om vilken moderering man har. Är det kommentarer som filtreras bort som den berörda skribenten slipper läsa? En del lägger ut sin moderering på externa bolag och en del har intern personal som gör det så då kanske de värsta kränkningarna kan sållas bort utan att det nödvändigtvis behöver komma skribenten till känna.

Att ta sig an problemet med kommentarsfält kräver uppenbarligen sina tekniska lösningar. Annat är det när kränkningarna kommer över e-post, direkt till skribenten.

– Det är svårt att säga att en journalist inte ska kommunicera med sina läsare via mail eller inte vara tillgänglig via mail, för det tillhör ju rimligen rollen att man ska vara öppen för läsarkontakten, för att få tips och feedback. Men när de här mailen tar steget över och blir ett direkt hot, då är det ju solklart, då kan det ju till och med vara en polisiär fråga. Men är det en kränkning, en könsdiskriminerande kränkning exempelvis, då tycker jag man bör ha någon typ av handlingsplan hur man hanterar den typen av arbetsmiljöproblem.

I dagens snabba medieklimat är ”klickbarhet” något som premieras och uppmuntras på många tidningars sajter. För att få så många klick på sin krönika som möjligt förväntas man vara provokativ för att få många klick och kommentarer. Frågan är vad medieföretagen har för ansvar i denna utveckling, om detta innebär en arbetsmiljö med hundratals kränkande kommentarer dagligen.

– Det är en intresseavvägning från företagets sida. De vill få så mycket trafik som möjligt, så att de tjänar så mycket pengar som möjligt, och får så många läsare som möjligt. Men de har å andra sidan också ett ansvar. Dels det ansvar som faller under tryckfrihetsförordningen, men även ett arbetsmiljöansvar. Och i de fall, kan man ju ställa upp som regel att man faktiskt inte släpper igenom några kommentarer som riktar sig till en enskild journalist. Jag menar, det är ju ändå någonstans så, att du har ett system med ansvarig utgivare som har det fulla ansvaret för allt som publiceras. Och att då kliva in som ett skydd för den enskilda journalisten kan vara ett sätt. Man släpper helt enkelt inte in det utan låter utgivarskapet ta den smällen.

Johan Lif tror att man på redaktionerna också bör diskutera vad krönikörs- och journalistrollen innebär.

– Om det nu är så att krönikörens roll är att vara en provokativ tyckare, att krönikörer har ett uttalat uppdrag att föra åsikter i offentligheten just i syfte att skapa debatt, så är det ju svårt att säga att man inte ska tillåta kommentarer, utan då är ju kommentarerna en del av idén. Jag tror att man måste stärka individen, kanske genom någon form av beteendevetenskaplig kompetensutveckling. Vilka mentala strategier ska jag som krönikör lära mig att använda för att skilja på sak och person? Alltså ”det här är ingenting som är riktat mot mig som individ utan någonting som är riktat mot mig i min yrkesroll och som hör till min yrkesroll och som jag får ta på köpet”. Det finns ju alla möjliga yrkeskategorier där man är utsatt som enskild och där man kanske mer systematiskt, än man gör inom journalistiken, diskuterar hur man som enskilt anställd hanterar det. Det finns inom vården, det finns socionomer, poliser, alla möjliga människor som på något vis kan bli föremål för allmänhetens ilska. Och det ingår ju inte någon typ av psykologisk beredskap i journalistutbildningen för den typen av kontakter utan det kanske är något som företagen måste fundera på.

Att kränkande kommentarer är något som drabbar kvinnliga krönikörer oftare framgår av undersökningen, och en viktig del av jämställdhetsarbetet på detta område handlar enligt Johan Lif om ett sätta upp mål för vilken sorts samtalsklimat man vill ha på tidningarnas sajter.

– Det går ju inte att ställa några krav på de som kommenterar att de ska tycka på ett visst sätt utan det har ju mer att göra med en publicistisk diskussion om klimatet och hur man får det klimat man faktiskt vill ha. ”Vi vill inte ha ett debattklimat som är kränkande eller kvinnofientligt eller invandrarfientligt exempelvis”. Och nästa steg är ”hur når vi dit?”. Kanske genom tydliga regler för hur man får kommentera, tydlig moderering, ett aktivt medverkande i kommentarsfälten – alltså externt gentemot läsarna. Internt blir det hur man hanterar arbetsmiljömässigt de fall då det faktiskt blir ett arbetsmiljöproblem, då någon faktiskt far illa på ett eller annat sätt. Och då tycker jag man faktiskt bör ha en arbetsplan för det.

Vad är din syn på hur läget ser ut idag, hur man på arbetsplatserna jobbar med det här?
– Jag tror att man diskuterar kommentarer ur ett publicistiskt perspektiv, men min farhåga är att man inte i tillräcklig utsträckning diskuterar arbetsmiljöfrågor överhuvudtaget, och inte den här frågan heller.

Vad kan svenska journalistförbundet göra för att man ska diskutera det här mer?
– Det vi kan göra är att stimulera våra lokala förtroendevalda, alltså våra skyddsombud i första hand, att faktiskt beakta detta. Att tänka bredare i arbetsmiljöfrågan än höj- och sänkbara skrivbord, arbetsmiljö är mer än bara fysisk miljö. Det här är ju en form av digital arbetsmiljö och den kan ju täcka väldigt mycket, allt från tekniska system som är stressande till just den här formen av digital interaktion som medför vissa risker. Allt arbetsmiljöarbete bygger på att identifiera och åtgärda risker, oavsett vad det handlar om. Och det här är ju en risk, det är en risk för kränkningar och för hot och hur hanterar man i så fall den? Det är upp till arbetsgivaren att hantera den risken.

Kaisa Andersson

Vilka slutsatser kan vi dra?

Vi valde att utgå från genusteori (på olika nivåer) i vår uppsats för att studera de olika typerna av kränkningar som kvinnliga respektive manliga krönikörer utsätts för. Vårt samhälles förväntningar på vad det innebär att vara man eller kvinna, påverkar hur vi bemöter och behandlar varandra. Något som resultaten i vår undersökning bekräftar, genom att kvinnliga skribenter utsätts för en annan typ av kränkningar än män. Förutom de kränkningar som både män och kvinnor utsätts för i någorlunda jämn nivå, får kvinnor dessutom kränkningar av den ”objektifierande” arten i högre grad än män. Oavsett om en kvinna skriver om sina barn, en ny teaterpjäs eller det amerikanska presidentvalet så kan hon räkna med att få läsarkommentarer som har med hennes kön att göra. Trots att våra intervjupersoner inte skriver om särskilt ”personliga” ämnen, får de kvinnliga krönikörerna ofta kränkande kommentarer som har med dem som person, eller med deras kön att göra.

I både vår enkät och i våra intervjuer har vi intresserat oss för upplevelsen av att känna sig kränkt och krönikörernas egen uppfattning av vad en kränkning är. Oavsett hur andra tolkar, eller skulle uppleva, en specifik kommentar är det den subjektiva bedömningen som är det centrala. Det går inte att säga annat än att kränkande kommentarer är ett arbetsmiljöproblem i många (kvinnliga) krönikörers vardag.
Det verkar dessutom vara ett stort problem för krönikörer i den rikstäckande pressen, särskilt inom kvällspressen. Vi har redan varit inne på det i vårt resonemang kring resultaten, men förmodligen beror det på det fokus på ”profilering”, ”klickvänlighet” och ”kändisfaktor” som förekommer inom just kvällspressen.
Frågan för framtiden blir därför hur redaktionerna kommer agera, för att underlätta arbetsvardagen för sina anställda. I den här undersökningen har vi inte pratat med några redaktionschefer, men det vore ett möjligt sätt att gå vidare med våra resultat. Finns det några sätt att hantera den här typen av kränkningar?

Vår framtida arbetsmiljö – en värld full av glåpord?

DEN HÄR UPPSATSEN har gett oss en insyn i hur vardagen ser ut för många krönikörer. Även om våra resultat, till stor del, stämde överrens med våra hypoteser förvånades vi över hur pass stor del av de kvinnliga krönikörerna som dagligen utsätts för kränkningar. Vi hade inte heller förväntat oss att det skulle vara en sådan markant skillnad mellan de olika tidningstyperna.

Under arbetet har vi pendlat mellan hopp och förtvivlan över vår framtida arbetssituation och resultaten har väckt många frågor: Är kränkande kommentarer en ofrånkomlig konsekvens för kvinnliga krönikörer, ett nödvändigt ont? En naturlig del av arbetsmiljön? Hur ska man stå ut om man regelbundet, kanske till och med dagligen, utsätts för kränkande påhopp och glåpord? Är det verkligen meningen att man ska finna sig i att exempelvis få sexuella kränkningar i sin yrkesroll?

Samtidigt har vi känt oss hoppfulla tack vare de exempel på kvinnor som inte vill acceptera ett hätskt debattklimat. Åsa Moberg ger perspektiv på situationen idag, när hon berättar att sexuella kränkningar inte ens ”existerade” när hon började som ung krönikör på Aftonbladet 1968. Att samtalet kring den här problematiken överhuvudtaget finns idag, ger en förhoppning om att vi går i rätt riktning.

Svenska Journalistförbundets resonemang och vetskap om problemen med (kränkande) läsarkommentarer, tyder på att det även diskuteras som ett arbetsmiljöproblem. Vi tror att det är viktigt att man visar att det är ett strukturellt problem och inte enbart ett problem för den enskilda krönikören.

Linnea Andersson & Kaisa Andersson

Göteborg den 9 december 2011

Arbetsrapport

För lite kuk? – en studie om kränkningar och kvinnliga krönikörer

Kaisa Andersson & Linnea Andersson
guskaisan@student.gu.se, guslinnean@student.gu.se

Journalistprogrammet, termin 3, HT 2011
JMG – Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Göteborgs Universitet
Handledare: Jonas Ohlsson

Abstract

Title: *För lite kuk? En studie om kränkningar och kvinnliga krönikörer*
Authors: Kaisa Andersson & Linnea Andersson
Bachelor program in Journalism, fall term 3
Department of Journalism, Media and Communication, University of Gothenburg
Supervisor: Jonas Ohlsson

Objective: Our objective with this essay was to investigate whether female columnists in Sweden are subjected to offensive reader comments. Our hypothesis was that the columnists are a particularly vulnerable group of journalists, both men and women, because of the opinionated nature of the journalistic material but that women are exposed in a different way than men. Our main questions therefore was:

- *Are female columnists particularly exposed to the abusive reader comments?*

- *How do women columnists handle the columnist role and how they relate to, and handle the offensive comments?*

With "*particularly exposed*" we mean: do comments directed at women differ from those that are directed at men and are they of a more personal and abusive nature? And do female columnists react and relate to offensive comments in a different way? We also wanted to study the different coping-strategies that the women used to handle the comments, both professionally and personally.

Method:

- A web based survey addressed to 231 Swedish columnists, both men and women in various kinds of journals; tabloids, big city newspapers and local press.

- Structured interviews with four Swedish columnists (three women and one man)

Material: The study's main theoretical foundation is gender theory, and cultural and media theories. We particularly used Margareta Melin's doctoral thesis *Gendered Journalism Cultures* (2008) about men and women in the journalistic field and different tactics women use to survive within the male-dominated field. We also used Monika Djerf-Pierre's theories about the *feminization* of Journalism and Gunnar Nygren's theories about the Journalistic ideal types in the 21st century.

Results: Results from the survey indicated that women perceive themselves more exposed to the sort of abusive comments that are of a objectifying, sexist nature. They also report to be more affected by the comments, they answer to a higher extent than men that they feel upset and depressed by the comments and they see them as a problem in their work environment. For example, 19 percent of the female columnists agreed completely or almost completely, in that they had considered stopping writing chronicles as a result of the offensive reader comments they receive.
The results also showed a different effect depending on what kind of newspaper (tabloid, morning newspaper or local paper) the columnist worked on. According to our results the most exposed group was the tabloid columnists, especially those writing in the genre politics and editorial and especially women in that group. The least exposed group were men (and somewhat women) writing for the local press.

Conclusion: Because of the gendered nature of the journalistic field and the society at large, women expressing opinions in public spaces are more exposed to negative and abusive comments.

Metod

Enkäten - Urval:
Enkäten är utskickad till krönikörer på 18 tidningar. Alla dessa tidningar finns med på topp 20 i upplaga inom svensk dagspress enligt TS upplagestatistik från 2010 utom två (Blekinge Läns Tidning, som låg på plats 21 och Sundsvalls Tidning). Att vi valde de största tidningarna föll sig naturligt då vi, för det första, ville nå så många krönikörer som möjligt (ju större tidning desto fler krönikörer)och, för det andra, skicka enkäten till krönikörer som skriver för en tidning med en relativt stor räckvidd, och som får kommentarer. Samtidigt ville vi ha en spridning över landet och valde därför tidningar från de största städerna i de olika regionerna. Vi har fyra från Sydsverige, två från Västsverige, fyra från Östra Sverige, en från Mellersta Norrland och en från Övre Norrland, tre från Östra Mellansverige, en från Småland med öarna och en från Norra Mellansverige (enligt EU:s regionindelning NUTS 2 där Sverige har åtta regioner).
En av tidningarna på topplistan, Nya Wermlands Tidningen, avböjde att vara med i enkäten när vi frågade om e-postadresser till krönikörer, då dessa inte fanns angivna vid respektive krönika på hemsidan. Inte heller VLT, Norrköpings Tidningar, Borås Tidning eller Dagens Industri blev tillfrågade.

Vår metod för att hitta krönikörerna var dels att söka på tidningarnas webbversioner och vid svårigheter att hitta krönikor tittade vi även i papperstidningen. Här lägger vi ett stort förbehåll för metoden vi valt ut krönikörer. Eftersom alla tidningars webbversioner ser olika ut och exempelvis kallar krönikörer för olika saker (kolumnister, bloggare etc) och har dem synliga på olika ställen så var det svårt att vara metodisk i urvalet.
Ett av problemen är att vissa tillfrågade, vars namn vi hittade i papperstidningen, inte publiceras i webbversionen och därmed inte utsätts för kommentarer via kommentarfält, vi tror dock att detta är en väsentligt liten andel. De är dessutom likväl en målgrupp för vår enkät då kränkande kommentarer även kan framföras via vanlig post, telefon eller ansikte mot ansikte. Eftersom alla tillfrågade krönikörer dessutom, av nödvändighet för att kunna svara på enkäten, hade en e-postadress (och vi hittade den) fanns också möjligheten för läsare att skriva e-post med kommentarer.
Ett annat problem var att förhålla sig till kategorin ”bloggare”. När vi tittade runt på tidningarnas webbversioner såg vi att det på vissa tidningar, framförallt landsortstidningar, fanns en ansenlig mängd ”bloggare” som var löst kopplade till tidningen och ofta fanns på en separat bloggdel på hemsidan. De bloggade om allt från innebandy till ridning och att vara egenföretagare i regionen. Dessa valde vi att inte inkludera i vårt urval då vi tolkade det som att deras närvaro på tidningen främst var i egenskap av privatpersoner med, för läsarna, spännande särintressen, och inte som opinionsjournalister. Vi är medvetna om att denna uppdelning till viss del är problematisk: På Dagens Nyheters webbportal är ganska många av de riktigt stora och kända krönikörerna representerade i form av bloggar. De flesta av dem skriver eller har skrivit krönikor i tidningen tidigare, till exempel Jonas Thente och Susanne Möller. Då valde vi att ändå att inkludera dem på grund av deras bakgrund som åsiktsjournalister och deras tydliga koppling till tidningen. De presenteras inte heller separat på samma sätt, utan som en del av exempelvis ”kultur/nöje”. Detta har gjort att vi valt vissa bloggare och andra inte.

Ytterligare ett problem är frilansjournalisterna. En del tidningar, t.ex. Sundsvalls Tidning hade till sin ledarsida kopplat en del frilansskribenter som fungerade som ”gästledare”, exempelvis Isobel Hadley-Kamptz. Många krönikörer skrev på mer eller mindre regelbunden basis för samma tidning men hade inte tidningens namn i sin e-postadress. Dessa fanns på vissa ställen angivna efter krönikan och ibland fick vi söka upp dem på egen hand. Vi tyckte att undersökningen hade förlorat på att inte inkludera dessa mer löst kopplade opinionsjournalister i urvalet. Snarare hade det varit intressant, med facit i hand, att införa en fråga i enkäten om anställningsform för att resonera kring huruvida man är extra utsatt som frilans. Dock innebär även detta att de frilansande krönikörer som är inkluderade i urvalet är de som frilansat just den veckan vi sökte efter krönikörer och just i de tidningarna vi sökt och inte på någon bredare front. Eftersom få nyhetschefer vi kontaktade kunde eller ville tillhandahålla listor på tidningens krönikörer är det största problemet naturligtvis att vi inte fått med alla, utan endast dem vi själva, förvisso genom noggrann sökning, har hittat.

Som man förstår av ovan nämnda har vi valt en relativt vid definition av krönikör, som även innefattar ledare (som skriver på ledarsidan), kåsörer (de som vill benämna sig så, eller som skriver kåserier), vissa bloggare (se diskussion ovan) och allmänna åsiktsjournalister som skriver ”analyser” och ”kommentarer”.
Å andra sidan kan man invända mot denna definition att vi inte inkluderat kritiker och recensenter som också brukar räknas till kategorin opinionsjournalister. Detta var inte helt ett medvetet val utan vi resonerade från början med utgångspunkt i kommentarfält och tänkte att recensioner ofta inte har kopplat kommentarfält till dem.
En fråga som, vi försökt få svar på med hjälp av enkäten men som varit svår att mäta är huruvida kränkande läsarkommentarer har ökat. Vi hade från början en hypotes om att internets intåg, med en ökad interaktivitet som följd, bidragit till att kränkningar ökat. Detta försökte vi mäta genom att fråga hur länge svarspersonerna varit krönikörer, samt om de själva upplevde att kränkande kommentarer hade ökat sedan de började. Detta blev dock ganska godtyckligt då det är svårt att veta när krönikörerna började använda internet. Det här var inte någon av våra huvudsakliga frågeställningar så därför ser vi det inte som något särskilt stort problem. *Att* interaktiviteten har ökat hittade vi dessutom empiri för under vår teoriinläsning och det är inte otänkbart att så även är fallet för den negativa läsarresponsen.
En annan frågeställning som uppkommit under uppsatsskrivningen gång, är huruvida ålder spelar in på vilka kommentarer man får: vi har från flera håll fått bilden av att yngre kvinnor är mer utsatta än äldre. Tyvärr hade vi ingen fråga om ålder i enkäten.

Bortfall:
Nedan följer en redovisning för de olika ”svarsgrupperna” (kvinnor respektive män inom varje tidningstyp) och svarsfrekvensen inom dessa.

<u>Kvällspress: 88 (25 procent av det totalurvalet)</u>
<u>Kvinnor:</u> 35 (40 procent inom KP) (10 procent av totalurvalet)
<u>Män:</u> 53 (60 procent inom KP) (15 procent av totalurvalet)

<u>SVARANDE</u>
Kvinnor:18 (37 procent) (8 procent av totala antalet svarande, 23 procent av totala antalet svarande kvinnor)

Män: 31 (63 procent) (14 procent av totala antalet svarande, 21 procent av det totala antalet svarande män)

Morgontidning storstad: 134
Kvinnor: 50 (37 procent) (14 procent av totalurvalet)
Män: 84 (63 procent) (24 procent av det totala urvalet)

SVARANDE
Kvinnor: 34 (40 procent) (15 procent av det totala antalet svarande, 44 procent av totala antalet svarande kvinnor)
Män: 52 (60 procent) (23 procent av totala antalet svarande, 34 procent av det totala antalet svarande män)

Landsortspress: 131
Kvinnor: 47 (36 procent) (13 procent av det totala urvalet)
Män: 84 (64 procent) (24 procent av det totala urvalet)

SVARANDE
Kvinnor: 26 (28 procent) (11 procent av det totala antalet svarande, 33 procent av antalet svarande kvinnor)
Män: 68 (72 procent) (30 procent av det totala antalet svarande, 45 procent av antalet svarande män)
De två grupper som svarat i högst utsträckning är män inom landsortspress och kvinnor på morgontidningar (storstad).

Metod: Val av intervjupersoner:
Idén till uppsatsen kom efter att vi sett en läsarkommentar som krönikören Lisa Magnusson fått på sin Facebook. Lisa Magnusson kändes därför given som en av intervjupersonerna och turligt nog ville hon ställa upp.
Vi hörde även av oss till kulturkrönikören Elin Grelsson på Göteborgs-Posten, som gärna ville vara med och vi bestämde träff. Tyvärr blev hon sjuk just dagen för intervjun och hade inte möjlighet att bli intervjuad veckan efter det, därför blev det för kort om tid för oss att träffa henne.
När vi skickade ut enkäten, valde vi att i slutet av den ha en förfrågan efter personer som kunde tänka sig att dela med sig av sina erfarenheter av kränkande kommentarer. I den första fasen av uppsatsarbetet hade vi för avsikt att enbart intervjua kvinnliga krönikörer, eftersom vår hypotes var att de var värst utsatta för kränkande kommentarer. När vi hade skickat ut enkäten fick vi en mängd e-post från personer som kunde tänka sig att ställa upp men tyvärr var det flest män. Fyra kvinnor svarade att de kunde ställa upp på intervju, en av dessa var sportkrönikören Johanna Frändén, men hon kunde bara ta det över mail då hon bor i Barcelona, så det uteslöt vi. En annan som hörde av sig var en äldre kvinnlig krönikör från UNT, men hon skrev att hon nästan aldrig fick kränkande kommentarer, vilket inte hade varit av intresse för vår undersökning. Istället valde vi Jenny Nordlander på DN och Linda Fagerström från Helsingborgs Dagblad som hade hört av sig på mail. Under uppsatsskrivningens gång kom vi fram till att vi även ville intervjua män, för att se om deras berättelser skilde sig åt från kvinnornas. Vi e-postade några män som hade hört av sig till oss tidigare men det vara bara en som slutligen nappade och/eller hade tid, Eskil Fagerström på Sydsvenska Dagbladet.
Lisa Magnusson skriver idag inte för någon av de 18 tidningar som vi skickat ut enkäten till, men har tidigare varit skribent på Aftonbladet som ingår i vårt tidningsurval. Hon är därmed den enda av intervjupersonerna som inte blivit tillfrågad att svara på enkäten.

Att det blev just dem, av de som hörde av sig till oss, har dels med spridning i urval att göra och dels med praktiska skäl. De svarade när vi hörde av oss till dem och de kunde avsätta tid för intervju. Men självklart försökte vi få en så stor spridning i ålder, genre och tidningstyp. Minst en av intervjupersonerna representerar våra tre olika tidningskategorier; Kvällstidning (Lisa Magnussons i egenskap av tidigare skribent på Aftonbladet), Morgontidning storstad (Jenny Nordlander på Dagens Nyheter och Eskil Fagerström på Sydsvenska Dagbladet) samt Landsortstidning (Linda Fagerström på Helsingsborgs Dagblad). Jenny Nordlander och Eskil Fagerström är heltidsanställda som journalister på respektive morgontidning. Medan Lisa Magnusson och Linda Fagerström är frilansande skribenter. Vi tror att det faktum att deras anställningsformer skiljer sig åt har varit givande för att få ett bredare sammanhang av deras gemensamma berättelser och erfarenheter.

Arbetsfördelning

Insamling av e-postadresser till enkätundersökning: Båda
Utformande av enkät: Båda, Linnea formulerade frågorna och skickade ut

Intervjuer: Lisa: huvudintervjuare: Kaisa, medintervjuare: Linnea (båda transkriberade)
Jenny: huvudintervjuare: Linnea, medintervjuare: Kaisa (Kaisa transkriberade)
Linda: huvudintervjuare: Kaisa, medintervjuare: Linnea (Linnea transkriberade)
Eskil: huvudintervjuare: Linnea, medintervjuare: Kaisa (Kaisa transkriberade)
Anneli: huvudintervjuare: båda (Linnea transkriberade)
Åsa: huvudintervjuare: Linnea (Linnea transkriberade)
Johan: huvudintervjuare: Kaisa (Kaisa transkriberade)
Maria Edström: båda intervjuade (researchintervju)

Skrivna artiklar (tecken): Krönikan – som roll, form och konkurrensmedel: Båda (7 516)
Medielogik och bimbon – Linnea (4 341)
Offentlighet, kvinnor och journalistik – Kaisa (4 862)
Genusteori – Linnea (4 213 tecken)
Könade Journalistikkulturer – Kaisa (5 188)
Forskarintervju – Kaisa (5 304)
Jenny Nordlander – Linnea (6 821)
Linda Fagerström – Kaisa (6 261)
Lisa Magnusson – Kaisa (6 536)
Eskil Fagerström – Linnea (5 445)
Åsa Moberg – Linnea (4 855)
Johan Lif – Kaisa (6 855)

Analyser och slutsatser: Inledande krönika – båda
Slutsatser/diskussion/analys enkät: Båda (32 288 tecken)
Slutsatser/diskussion/analys intervjuer: Båda (8 137 tecken)
Avslutande krönika - båda

Källförteckning

Skriftliga källor:

Böcker

- Benson, Rodney Dean & Neveu, Éric (2005): *Bourdieu and the journalistic field.* Polity Press.

- Bourdieu, Pierre (1998): *Om televisionen; följd av journalistikens herravälde.* Brutus Östlings bokförlag Symposion.

- Elvin-Nowak, Ylva & Thomsson, Heléne (2003): *Att göra kön*. Albert Bonniers Förlag AB.

- Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud (2009): *Metodpraktikan*, Norstedts Juridik AB.

- Kleberg, Madeleine (2006): *Genusperspektiv på medie- och kommunikationsvetenskap.* Högskoleverket.

- Melin, Margareta (2008): *Gendered Journalism Cultures. Strategies and tactics in the fields of Journalism in Britain and Sweden*. JMG, Department of Journalism and Mass Communication, University of Göteborg.

- Nordenson, Magdalena (2008): *Opinionsjournalistik: att skriva ledare, kolumner och recensioner*. Studentlitteratur.

- Nygren, Gunnar (2008): *Yrke på glid: om journalistrollens de-professionalisering*. Mediestudier.

- Rosengren, Mats (2008): *Doxologi - En essä om kunskap.* Retorikförlaget.

Antologier

- Djerf-Pierre, Monika (2006): *Medieeliten*. I *Maktens kön.* Anita Göransson (red). Nya Dox.

- Edström, Maria (2010): *Utan jämställdhet ingen yttrandefrihet*. I *Journalistisk kvalitet? En antologi om hot och möjligheter när medievärlden förändras.* Torbjörn von Krogh (red). Stiftelsen Institutet för Mediestudier.

- Halonen, Irma Kaarina (1990): *Kvinnor och offentlighet*. I Carlsson, Ulla(red): *Medier, Människor, Samhälle. 14 artiklar om nordisk masskommunikationsforskning.* NORDICOM.

- Hirdman, Yvonne (1990): *Genussystemet*. I SOU 1990:44 *Demokrati och makt i Sverige. Maktutredningens huvudrapport*. Allmänna Förlaget.

Rapporter

- Edin, Anna & Widestedt, Kristina (2001): *Bimbon och den manliga medielogiken – en studie av journalistisk debatt om journalistik*. Stiftelsen Institutet för Mediestudier.

Tidskriftsartiklar:

- Djerf-Pierre, Monika (2011): *The Difference Engine*. Feminist Media Studies, 11: 1, s. 43-51.

- Djerf-Pierre, Monika (2007):*The Gender of Journalism. The Structure and Logic of the Fieldin the Twentieth Century*. Nordicom Review, Jubilee Issue 2007, s. 81-104.

- Guillou, Jan (2001):*Gubbjävlar må ha tittare men ungdomar är fräschare,* Journalisten 010424.

Webbsidor

Nationalencyklopedin: http://www.ne.se

Muntliga källor:

Edström,Maria
Fil dr., Forskningssekreterare, Nationella Sekretariatet för Genusforskning, Göteborgs Universitet
maria.edstrom@genus.gu.se
Telefon: 031 786 5605
Researchintervju 2011-10-27, kl. 10.15

Fagerström, Eskil
Bitr. nyhetschef Sydsvenska dagbladet, krönikör
eskil.fagerstrom@sydsvenskan.se
Telefon: 046197115
telefonintervju 2011-11-28, kl. 10.15

Fagerström, Linda
fil dr, lektor K3 – Institutionen för konst, kultur och kommunikation, Malmö Högskola.
konstkritiker och krönikör Helsingborgs Dagblad
Linda. fagerstrom@me.com
Telefon: 073-98 19 690
telefonintervju 2011-11-29, kl. 14.15

Häyrén Weinestål, Anneli
Forskare och utredare, Centrum för genusvetenskap, Uppsala Universitet
anneli.hayren@gender.uu.se
Telefon: 0727-134 333, 018-471 57 74
Intervju 2011-11-23, kl. 10.00

Lif, Johan
Regionalt skyddsombud, Svenska Journalistförbundet
jl@sjf.se
Telefon: 08-613 75 28
Intervju 2011-12-07, kl.09.50

Magnusson,Lisa
Frilansskribent, krönikör Rodeo.net
Lisa.magnusson@gmail.com
Telefon: 0760 837 167
Intervju 2011-11-22, kl. 16.00

Moberg Boije, Åsa
Författare, krönikör Dagens Nyheter
Moberg.lekholmen@telia.com
Telefon: 0703002806
telefonintervju 2011-11-25

Nordlander, Jenny
Redigerare Dagens Nyheter, bloggare DN.se
jenny.nordlander@dn.se
0709-77 91 33
Intervju 2011-11-23, kl.14.30

Bilaga 1: Tillåtelse att publicera bilder:

Åsa, foto Amina Manzoor
1 meddelande

Åsa Moberg Boije <moberg.lekholmen@telia.com> **25 november 2011 10:51**
Till: Linnea Andersson <linnea.ak.andersson@gmail.com>

Asa Moberg, f Amina Manzoor.jpg
1415K

Muntlig tillåtelse att använda denna bild på Åsa Moberg, som hon skickat via mail.

> Date: Mon, 5 Dec 2011 11:47:01 +0100
> From: anneli.hayren@gender.uu.se
> To: kaisa.andersson@hotmail.se
> Subject: Re: Foto på dig till intervju
> Hej
> Här är ett försök att skicka som jpeg. Hoppas det funkar :)
> Anneli

---------- Vidarebefordrat meddelande ----------
Från: **Linda Fagerström** <linda.fagerstrom@me.com>
Datum: 29 november 2011 20:53
Ämne: Re: Intervju, enkät, krönikör
Till: Kaisa Andersson <guskaisan@student.gu.se>
Hej Kaisa,
här kommer bilder. En tiff och en jpg, hoppas någon av dem funkar!
hälsar Linda

Hej,
här kommer en pressbild av undertecknad.
Foto Peter Frennesson, Sydsvenskan
Lycka till med undersökningen!

bästa h
Eskil

Bilaga 2. Följebrev enkät

Hej Krönikör!

Du har som krönikör (eller för att du emellanåt skriver krönikor) blivit utvald att delta i en enkät om krönikörers förhållande till läsarkommentarer på internet. Enkäten skickas ut till krönikörer på Sveriges största dags- och kvällstidningar.

Som krönikörer räknar vi Dig som skrivit eller skriver ledare, sportkrönikor, ekonomikrönikor, kultur- och nöjeskrönikor och kåserier.

Vi som står bakom enkäten är två journaliststudenter på JMG (Institutionen för journalistik, medier och kommunikation i Göteborg). Undersökningen är en del av vår kandidatuppsats i journalistik.

Enkäten ingår i en större studie om hur läsarkommentarer påverkar journalisters arbete. Vi vill förstå hur Du som krönikör förhåller Dig till ett allt mer hätskt kommentarsklimat, som speciellt drabbar de som skriver åsiktsmaterial och drabbar olika krönikörer på olika sätt.
Det är en viktig fråga för journalisters arbetssituation och möjlighet att verka.

Enkäten består som mest av 12 frågor och tar max fem minuter att svara på.
Du och dina svar är helt anonyma.

Vi vore väldigt tacksamma om Du tog dig tid att svara!
Tveka inte att höra av Dig till oss om Du har frågor (e-post och telefonnummer finner Du längst ner)

Med vänliga hälsningar och tack på förhand

Kaisa Andersson & Linnea Andersson
Göteborg den 8 november 2011

Kaisa Andersson
guskaisan@student.gu.se
0705 - 44 63 40

Linnea Andersson
guslinnean@student.gu.se

0739 - 03 52 53

Bilaga 3: Enkätfrågor: Krönikörer och kommentarer

1. **Kön (R)**
   - ✓ Man
   - ✓ Kvinna

2. **Har du, i din roll som krönikör, fått kommentarer som du upplevt som kränkande eller stötande? (O)**
   - ✓ Ja
   - ✓ Nej (om nej, omdirigering till fråga 6)

3. **Hur ofta får du kommentarer med följande innehåll? (R)**
   - ✓ sexuella anspelningar *Aldrig - Ngn g om året - Ngn g i månaden – Ngn g i veckan – Flera gånger i veckan – Dagligen – Flera gånger om dagen*
   - ✓ kritik mot din journalistiska färdighet *Samma skala som ovan*
   - ✓ ifrågasättande av din intelligens
   - ✓ sexistiska kommentarer (som har med ditt kön att göra)
   - ✓ kommentarer på ditt utseende
   - ✓ ideologiskt färgade tillmälen (ex. kommunistjävel, borgarjävel)
   - ✓ rasistiska kommentarer
   - ✓ Hot om våld eller annan negativ påföljd
   - ✓ Annan sorts kränkning (annat: ____) Skala

4. **Hur ofta får du kommentarer på något av följande sätt:**
   - ✓ Kommentarfunktioner *Aldrig - Ngn g om året - Ngn g i månaden – Ngn g i veckan – Flera gånger i veckan – Dagligen – Flera gånger om dagen*
   - ✓ E-post
   - ✓ Brev
   - ✓ Telefon
   - ✓ Sociala medier (Twitter, Facebook etc.)
   - ✓ I verkliga livet (t.ex. av någon förbipasserande person)

5. **Är det något speciellt ämne du skrivit om som fått särskilt många kränkande kommentarer? (R)**
   - ✓ Ja, vad _____(max 50 tecken)
   - ✓ Nej

6. **Läser du *idag* några av de läsarkommentarer du får? (R)**
   - ✓ Ja
   - ✓ Nej

   → Omdirigering från frågan nej: **Varför läser du inte dina kommentarer? (R)**
   - ✓ Är inte intresserad
   - ✓ Blir upprörd av att läsa dem
   - ✓ Har inte tid
   - ✓ Får inga kommentarer
   - ✓ Annan anledning: _____(max 100 tecken)

(omredigering till fråga 8)

7. **Hur ställer du dig till följande påståenden?** (R)
   - ✓ ”Det har hänt att jag undvikit att skriva om ett ämne för att slippa kränkande läsarkommentarer” *Instämmer inte alls (1 2 3 4 5) Instämmer helt*
   - ✓ ”Jag har övervägt att sluta skriva krönikor på grund av de läsarkommentarer jag fått” *Instämmer inte alls (1 2 3 4 5) Instämmer helt*
   - ✓ ”Ibland känner jag mig nedstämd efter att ha läst läsarkommentarer till min text” (samma skala)
   - ✓ ”Jag blir ibland upprörd över de läsarkommentarer jag får” (samma skala)
   - ✓ ”Läsarkommentarerna påverkar mitt arbete negativt” (samma skala)

8. **Hur länge har du skrivit krönikor? (R)**
   - ✓ 0 – 5 år
   - ✓ 6 – 10 år
   - ✓ 11 - 15 år
   - ✓ 16 – 20 år
   - ✓ 21 år eller längre

9. **Upplever du att kränkande/stötande läsarkommentarer ökat sedan du började som krönikör?**
   - ✓ Ja
   - ✓ Nej

10. **Vilken typ av tidning skriver du huvudsakligen för**? **(R)**
    - ✓ Dagspress
    - ✓ Kvällspress

11. **Hur stor är tidningens utgivningsort? (R)**
    - ✓ Storstad (Stockholm, Göteborg, Malmö)
    - ✓ Större tätort (50 000 – 200 000 invånare)
    - ✓ Mindre tätort (upp till 50 000 invånare)

12. **Vilken genre skriver du *oftast* inom**? **(F)**

- ✓ Sport
- ✓ Kultur/Nöje
- ✓ Ledare/Opinion
- ✓ Ekonomi
- ✓ Kåserier
- ✓ Annat (ange vad)

O = Obligatorisk fråga
R = Rekommenderad fråga
F = Frivillig fråga

Bilaga 4. Intervjufrågor – Kvalitativ intervjustudie

Tema 1: Personligt

- Hur länge har du skrivit krönikor? För vilka tidningar?
- Har du fått ta emot mail/kommentarer som varit kränkande/stötande?
- Hur känner du när du får mail/kommentarer av denna sort?(hur kändes det första gången, hur känns det idag)
- Ville du bli krönikör från början i din journalistkarriär? Har det varit så som du väntat dig eller blev det en chock? Skulle du rekommendera andra att bli krönikörer idag?

Tema 2: Ämnen

- Upprör vissa ämnen särskilt mycket?
- Hur ställer du dig till påståendet: traditionellt ”kvinnliga” ämnen såsom familj/barn/mode får andra reaktioner än ämnen som rör är mer traditionellt ”manliga” såsom politik/makt?
- Spelar det roll vem som skriver om det?

Tema 3: Kommentarernas natur

- Tror du att kvinnor är speciellt utsatt för hatkommentarer av en viss sort? Vilken typ av kommentarer tror du att kvinnor får respektive män får – varför tror du det? Vad tror du det beror på?
- Vilken typ av kommentarer har du själv fått? (personangrepp, sexuell natur, ifrågasättande av intelligens osv) Ser du dig själv som mer utsatt för att du är kvinna? Stämmer påståendet om majoriteten in på dig?

Tema 4: Strategier för att hantera kommentarer

- Hur mycket av dina kommentarer läser du idag? Läste du mer förr? Varför?

- Skulle du säga att kränkande kommentarer har fått några konsekvenser för ditt sätt att arbeta? Undviker du vissa ämnen?
- Hur förhåller du dig till de kränkande kommentarerna? Har du utvecklat någon metod för att hantera de här kommentarerna känslomässigt – och professionellt?

Tema 5: Krönikörens utsatta roll

- Tror du att krönikörer i allmänhet är mer utsatta jämfört med andra journalister (t.ex. reportrar)? Varför? (krönikörerna i sig – personifiering/kändisskap, eller den personliga tonen i ämnena de skriver om)
- Hur mycket stöd/uppbackning från redaktionen har du fått när du utsatts för kränkningar? (Krishantering)
  Hur är det med frilansare? (apropå detta) Skillnad i stödet? Skulle det behövas mer stöd tycker du?

Intervjuteknik:
http://webappo.sh.se/C1256EE4003BCFE6/0/421F04E2D7F692C8C125751B004D4E90/$file/IntervjuteknikTE.pdf

Att tänka på vid intervjun

- Börja att fråga om det närliggande
- Ställ inte för svåra frågor utan formulera frågor så att de matchar informantens förmåga
- Ställ frågorna i logisk följd
- Ställ följdfrågor
- Värdera inte svaren
- Sammanfatta
- Tacka för informantens insats